Zársz ön

BELÜGYMINISZTÉRIUM SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA!

10 – 21/12/1965

A MINŐSÍTÉS MEGSZŰNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

68709

A RENDŐRSÉG
IDEIGLENES

SZOLGÁLATI SZABÁLYZATA

A BELÜGYMINISZTÉRIUM KIADVÁNYA
1965

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /1

BELÜGYMINISZTÉRIUM SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA

10 – 21/12/1965

A MINŐSÍTÉS MEGSZŰNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

A RENDŐRSÉG
IDEIGLENES

SZOLGÁLATI SZABÁLYZATA

A BELÜGYMINISZTÉRIUM KIADVÁNYA
1965

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /2

1

65.1154 Állami Nyomda

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /3

2

BELÜGYMINISZTÉRIUM Szolgálati használatra!

10–21/12/1965

A MINŐSÍTÉS MEGSZŰNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERÉNEK

0012. számú

PARANCSA

Budapest, 1965. március 18-án.

A rendőrség ideiglenes Szolgálati Szabályzatát kiadom. A Szolgálati Szabályzatban foglaltak elsajátítása, betartása és alkalmazása érdekében

megparancsolom:

1. A Szolgálati Szabályzatot, a rendőrség valamennyi tagja köteles megismerni és rendelkezéseit betartani.

2. Minden elöljáró elsőrendű kötelessége, hogy a Szolgálati Szabályzat rendelkezéseit elsajátítsa, alárendeltjeivel elsajátíttassa és ezek betartásáról gondoskodjék.

3. Utasítom a Csoportfőnököket, a megyei (budapesti) Rendőrfőkapitányokat, hogy a Szolgálati Szabályzat gyakorlati alkalmazása során felmerülő javaslataikat, észrevételeiket 1966. június 1-ig tegyék meg.

4. A BM Titkársága Vezetője gondoskodjon;
   - 1965. április 30-ig a rendőri szerveknek a Szolgálati Szabályzattal való ellátásáról,
   - a Szolgálati Szabályzattal kapcsolatban felmerült javaslatok, észrevételek összegyűjtéséről.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /4

5. A BM IV/I. Csoportfőnök szervezze meg a Szolgálati Szabályzat oktatását.

6. Ez a Szolgálati Szabályzat 1965. július 1-én lép hatályba, hatálybalépésével egyidejűleg a 9000–4/1952. BM. számú utasítással kiadott Szolgálati Szabályzat hatályát veszti.

Benkei András
belügyminiszter

Kapják elosztó szerint.
Készült: 10.675 pld.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /5

BEVEZETŐ RENDELKEZÉS

A Szolgálati Szabályzat a rendőr általános magatartási szabályait és a rendőri szolgálat ellátásának módozatait határozza meg.

A Szolgálati Szabályzat rendelkezései a Belügyminisztérium szervei közül a rendőrség hivatásos személyi állományára vonatkoznak függetlenül attól, hogy a rendőrség különböző szervein belül milyen irányú szolgálatot látnak el.

Rendőr fogalma alatt az állambiztonsági-, bűnügyi-, közrendvédelmi-, közlekedésrendészeti- és az igazgatásrendészeti szolgálatot és a rendőri szakszolgálatot ellátók értendők.

Rendőrségi alkalmazott fogalma alatt az irodai szolgálatot ellátók értendők.

Rendőrség tagja alatt értendők — a rendfokozatra és szolgálatra való tekintet nélkül — akik rendőrségi rendfokozatot viselnek.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /6

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /7

I. Rész

A RENDŐRSÉG MŰKÖDÉSÉNEK JOGALAPJA, FELADATA, SZERVEZETE, SZOLGÁLATI TAGOZÓDÁSA

A rendőrség működésének jogalapja, feladata

1. A rendőrség működésének jogalapját a rendőrségről szóló 1955. évi 22. sz. tvr. és az ezt kiegészítő 1956. évi 35. sz. tvr. határozza meg.

2. A rendőrség feladata a bűnözés elleni harc, a közrend és a közbiztonság védelme, valamint az állampolgári fegyelem és a szocialista együttélés szabályainak betartására irányuló nevelő tevékenység.

3. Feladatának ellátása során a dolgozó népre, az állami, gazdasági és társadalmi szervekre támaszkodva biztosítja az állam belső és külső biztonságát, a társadalmi tulajdon sérthetetlenségét, védi az állampolgárok személyi és vagyoni biztonságát, biztosítja a szocialista törvényesség megtartását. Őrködik a közlekedés rendje felett, és ellátja az állampolgárokat alapvető személyi okmányokkal.

4. A rendőrség fegyveres testület. Szolgálatilag és szervezetileg a belügyminiszter alá tartozik. Viszonya más fegyveres és rendészeti testületekhez, valamint egyéb szervekhez — a külön jogszabályokban meghatározott esetektől eltekintve — mellérendelt.

5. A rendőrség működésének törvényessége felett a felügyeletet a Magyar Népköztársaság Legfőbb Ügyésze és a neki alárendelt ügyészek gyakorolják.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /8

A rendőrség szervezete

6. A rendőrség hatáskörébe utalt feladatokat az alábbi szervezeti formákban tagozódva hajtja végre:

a) Belügyminisztérium,
b) Középfokú rendőri hatóságok,
c) Elsőfokú rendőri hatóságok,
d) Rendőrőrsök,
e) Körzeti megbízottak.

Tevékenységük részletes rendjét az ügyrendjükben foglaltak szabályozzák.

Belügyminisztérium

7. A rendőrséget a belügyminiszter irányítja és ellenőrzi. A rendőrségi szervek közvetlen irányítását, felügyeletét és ellenőrzését a Belügyminisztérium főcsoportfőnökei látják el.

8. A rendőri szervek működési területét a Magyar Népköztársaság Alkotmánya alapján meghatározott államigazgatási területi beosztásra figyelemmel a belügyminiszter állapítja meg.

9. A rendőrség állományának kiképzésére és továbbképzésére, valamint a közrend biztosítása érdekében történő felhasználására a belügyminiszter tan- és karhatalmi alakulatokat szervezhet.

Középfokú rendőri hatóságok

10. A középfokú rendőri hatóságok az államigazgatási területi beosztásnak megfelelően megyei (budapesti) rendőrfőkapitányságokra tagozódnak.

11. Az egyes szolgálati ágazatoknak megfelelően a szakosztályaikon keresztül első és másodfokon közvetlen hatósági intézkedéseket foganatosítanak.

12. Irányítják és ellenőrzik az elsőfokú rendőri hatóságok munkáját.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /9

Elsőfokú rendőri hatóságok

13. Az elsőfokú rendőri hatóságok járási, városi (kerületi) valamint vízirendészeti kapitányságokra tagozódva látják el feladatukat.

14. A hatáskörükön belül hatósági intézkedéseket foganatosítanak.

15. Irányítják és ellenőrzik a rendőrőrsök munkáját.

Rendőrőrsök

16. Feladata a közrend és a közbiztonság fenntartása. Külön utasításokban meghatározott módon és mértékben részt vesznek a rendőrség valamennyi feladatának végrehajtásában.

12. Ellátják a kmb., őr, járőr, személyőrző és kísérő szolgálatot.

18. A jogszabályokban meghatározott esetekben karhatalmat biztosítanak. Irányítják az önkéntes rendőri szervezetet.

Körzeti megbízotti szolgálat

19. A körzeti megbízotti szolgálat a legszélesebb tömegkapcsolaton alapuló szolgálati rendszer, a rendőri munka széleskörű decentralizálását jelenti, az egész országra kiterjed és lehetővé teszi a társadalmi erők fokozott bekapcsolását a közrend, közbiztonság fenntartásába.

20. A körzeti megbízott felelős körzete közrendjéért, közbiztonságáért.

21. A körzeti megbízott a területileg illetékes rendőrőrshöz tartozik és az őrparancsnoknak (helyettesének) van alárendelve.

22. A körzeti megbízott szolgálat részletes szabályait a KMB Szabályzat tartalmazza.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /10

A RENDŐRSÉG SZOLGÁLATI TAGOZÓDÁSA

A) *Rendőri szolgálat*

23. A rendőri szolgálat az alábbiak szerint tagozódik:

a) Állambiztonsági szolgálat.
b) Bűnügyi szolgálat.
c) Közrendvédelmi szolgálat.
d) Közlekedésrendészeti szolgálat.
e) Igazgatásrendészeti szolgálat.

Állambiztonsági szolgálat

24. Intézkedéseket foganatosít az állam elleni bűntettek megelőzése, megszakítása és felderítése érdekében.

25. A hatáskörébe utalt bűntettek esetében lefolytatja a nyomozást.

Bűnügyi szolgálat

26. Intézkedéseket foganatosít a bűntettek megelőzése, megszakítása és felderítése érdekében.

27. A hatáskörébe utalt bűntettek esetében lefolytatja a nyomozást.

28. A jogszabályban megállapított kényszerintézkedéseket alkalmazza a közbiztonságra vagy a szocialista társadalmi együttélésre veszélyes személyekkel szemben.

29. Központilag nyilvántartja az elkövetett bűntetteket és a bíróságok által elítélteket. Az utóbbi személyekről (előéletükről) a bíróságok, az ügyészségek, a nyomozó hatóságok és az országos hatáskörű szervek vezetőinek, valamint a fővárosi, a megyei és a megyei jogú városi tanács végrehajtó bizottsága elnökének megkeresésére tájékoztatást ad.

30. Felkutatja az eltűnt gyermekeket és fiatalkorúakat, valamint azokat a felnőttkorú személyeket, akikkel kapcsolatban alapos gyanú van arra, hogy ellenük bűntettet követtek el.

31. A bűnügyi technikai szerveken keresztül a bűnügyek felderítését és bizonyítását a bűntettek nyomainak és tárgyi bizonyítékainak felkutatásával, rögzítésével, szakértői vizsgálatával köteles előmozdítani.

Közrendvédelmi szolgálat

32. Körzetmegbízotti, járőr és őrszem szolgálatot szervez, őrzi a kijelölt épületeket, továbbá felügyeletet és ellenőrzést gyakorol a polgári fegyveres őrségek működése felett.

33. Biztosítja a nagyobb ünnepségek, rendezvények, felvonulások és sportrendezvények rendjét, felügyel a felvonulások szabályainak megtartására.

34. Elemi csapások és a közterületen bekövetkezett nagyobb rendellenességek esetén értesíti az illetékes állami szerveket és a lakosságot. Ilyen esetekben a tanácsi végrehajtó bizottságok határozatainak megfelelően a bekövetkezett károk elhárítására bevonja a lakosságot és fokozottan gondoskodik a társadalmi tulajdon, az állampolgárok személyének és vagyonának védelméről, a közrend fenntartásáról.

35. Elővezetést foganatosít a bíróság és az ügyészség intézkedésére, a katonai hatóságoknak a sorozásra, vagy katonai szolgálatra be nem vonultakra vonatkozó megkeresései, valamint az egészségügyi szervek kötelező gyógyításra vonatkozó rendelkezései alapján. Más állami szervek megkeresésére elővezetést csak az illetékes ügyész jóváhagyásával foganatosíthat.

36. Közreműködik a gyermekek és a fiatalkorúak védelmére vonatkozó rendelkezések végrehajtásában. Ennek során gondoskodik a szülői felügyelet nélkül hagyott gyermekek és fiatalkorúak átmeneti gondozásba vételéről, illetőleg szüleinek történő átadásáról.

37. Felügyel a tanácsrendelet megtartására, amennyiben ehhez a rendőrség közreműködése szükséges.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /12

38. Segítséget nyújt hivatalos személyeknek a szolgálati kötelezettségük ellátásában azokban az esetekben, amikor azok törvényes eljárásait akadályozzák.

39. Segítséget nyújt az egészségügyi szerveknek a társadalmat veszélyeztető betegségek leküzdésére.

Közlekedésrendészeti szolgálat

40. Biztosítja a közúti közlekedés rendjét, szükségszerűen közlekedési korlátozásokat rendel el és szüntet meg. A közlekedés gyors és veszélymentes lebonyolítása érdekében irányítja a közúti forgalmat.

41. Ellátja a gépjárművezetők és a gépjárművek vizsgáztatásával, nyilvántartásával, a rendszámok kiadásával kapcsolatos rendészeti feladatokat. Közbiztonsági és rendészeti szempontból ellenőrzi a közúti forgalomban résztvevő járműveket és járművezetőket, azok forgalmi okmányait, illetőleg vezetői igazolványait, a gépjárművek műszaki állapotát, továbbá a személy- és áruszállítást.

42. A hatáskörébe tartozó közúti, vasúti, légi és vízi közlekedési balesetek esetén lefolytatja a nyomozást. A közúti balesetek megelőzése érdekében a járművezetők és általában a lakosság körében széleskörű propaganda tevékenységet fejt ki, közlekedési szabálysértés esetén figyelmeztetést alkalmaz, szabálysértési eljárást indít, illetőleg a helyszínen bírságol.

43. Ellenőrzi a közutak tisztántartására vonatkozó szabályok megtartását.

44. Engedélyezi a gépjármű-, motorkerékpár és kerékpárversenyek tartását.

45. Közreműködik a közutakon és közutak mentén létesítendő építkezések, valamint a közúti építkezések engedélyezésében. A nagyobb forgalmú közterületen az útbontással kapcsolatos munkák végzésére engedélyt ad és a közúti építkezések esetén felügyel a biztonsági szabályok megtartására.

46. Ellátja a légirendészeti és vízirendészeti feladatokat.

47. Ellátja az ország lakosságát személyi igazolvánnyal, intézi a be- és kijelentkezést, megszervezi az ezzel kapcsolatos nyilvántartást, engedélyezi a határövezetekbe való belépést és letelepedést.

48. Kiadja az utasforgalom megkönnyítése tárgyában megkötött nemzetközi szerződések alapján bevezetett, a személyi igazolvánnyal együtt érvényes útiokmányokat.

49. Ellátja az állampolgárság fennállását, elvesztését tanúsító, valamint a honosítási, visszahonosítási és az állampolgárság kötelékéből történő elbocsátási okiratok kiállításával kapcsolatos feladatokat, eljár az állampolgárság hivatalból történő megállapításában, javaslatot tesz egyes személyeknek magyar állampolgárságától való megfosztására. Dönt a névváltoztatási kérelmek ügyében. Őrzi és nyilvántartja a talált és a rendőrségnek beszolgáltatott tárgyakat és azokat az igazolt tulajdonosoknak visszaadja.

50. A hatáskörébe utalt szabálysértési ügyekben gyakorolja a bírságolási jogkört.

51. Eljár és felügyeletet gyakorol a rendőrhatósági felügyeleti és kitiltási ügyekben.

52. Ellenőrzi, hogy a szórakoztató és vendéglátóipari vállalatok vezetői az üzemekben, valamint a sportegyesületek vezetőségei a sportpályákon betartják-e a rendészeti előírásokat és a közrendre, a közbiztonságra vonatkozó szabályokat.

53. Közbiztonsági szempontból engedélyezi és ellenőrzi a vadászati, sport és játék célokat szolgáló fegyver és lőszer gyártását, forgalombahozatalát, vásárlását és tartását, valamint behozatalát és kivitelét, továbbá az ilyen fegyverek javítását és a nem katonai célú lőterek használatát.

54. Engedélyezi és ellenőrzi az ipari célokat szolgáló robbanóanyagok gyártását, forgalombahozatalát, tárolását, őrzését és felhasználását.

55. Engedélyezi és ellenőrzi a sokszorosítógépek és azok működtetéséhez szükséges segédanyagok vásárlását és tartását.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /14

56. Gyakorolja a Belügyminisztérium hatáskörébe utalt egyesületek felett a felügyeletet.

57. Ellátja az erős hatású mérgező, sugárzó anyagok és kábítószerek őrzésére és felhasználására vonatkozó rendészeti felügyeletet.

58. Véleményezi az italmérés engedélyezésére vonatkozó kérelmeket.

59. Véleményezi a kártyajátszási engedélyek kiadására vonatkozó kérelmeket, javaslatot tesz a vendéglátóipari üzemek részére kiadott tánc, éneklési, kártyajátszási és záróra meghosszabbítási engedélyek visszavonására.

60. Engedélyezi és ellenőrzi a bélyegzőgyártást, engedélyezi a bélyegzők készíttetését.

B) *Szakszolgálat*

61. A rendőri szakszolgálat az alábbiak szerint tagozódik:

a) Anyagi és technikai szolgálat.
b) Pénzügyi szolgálat.
c) Kiképzési (oktatási) szolgálat.
d) Személyügyi szolgálat.
e) Fegyelmi szolgálat.
f) Egészségügyi szolgálat.

Anyagi és technikai szolgálat

62. Megállapítja, felméri, megtervezi és tökéletesíti a szolgálati feladatok ellátásához az elhelyezési, az anyagi és technikai szükségleteket.

63. Gondoskodik az indokolt szükségletek, valamint a személyi állomány jogos igényeinek kielégítéséről mindazon anyagok és technikai eszközök tekintetében, amelyeket az ügyrend gazdálkodási, illetve ellátási hatáskörébe utal.

64. A fegyverviselésre jogosult állományt ellátja a rendszeresített fegyverzettel.

65. Megszervezi, irányítja, illetve végzi az anyaggazdálkodás körébe tartozó, s az azzal kapcsolatos teendőket, valamint az anyagi szolgálat ügykörébe tartozó ügyek intézését.

Pénzügyi szolgálat

66. Összeállítja az éves költségvetéseket s ennek keretén belül biztosítja a rendőrség zavartalan működésének anyagi és pénzügyi előfeltételeit, valamint költségvetésének végrehajtását.

67. Biztosítja az állomány rendszeres illetménnyel való ellátását.

68. Ellenőrzi a rendőrség béralapgazdálkodását.

69. Teljesíti a szükséges kiadásokat és gondoskodik a bevételek beszedéséről.

70. Előlegezi az egyes rendőri intézkedések során felmerült költségeket.

Kiképzési (oktatási) szolgálat

71. Biztosítja a rendőri állomány kiképzését, nevelését, a BM iskolák nappali, esti és levelező tagozatán. Felelős az oktatás, a módszertani és propaganda munka megszervezéséért.

Személyügyi szolgálat

72. Segíti a vezetőket, parancsnokokat, a párt káderpolitikájának végrehajtásában.

73. Ellenőrzi és biztosítja, hogy a belügyi állományban a Népköztársaságunkhoz hű, politikailag és erkölcsileg feddhetetlen, a rendőri munkát hivatásának tekintő, megfelelő szakmai és általános műveltséggel rendelkező személyek dolgozzanak.

74. Ellenőrzi és tervszerűen biztosítja a rendőri állomány politikai, szakmai felkészültségének és általános műveltségének javítását. Segíti a kádertartalékok kiválasztását és képzését. Segítséget nyújt az állomány folyamatos neveléséhez.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /16

Fegyelmi szolgálat

75. Segíti és ellenőrzi a parancsnokok, vezetők fegyelmező, nevelő munkáját, őrködik azon, hogy a fegyelmi eljárások során szigorúan betartsák a törvényességet, a Fegyelmi Utasításban meghatározott elveket és eljárási szabályokat.

76. Lefolytatja a fegyelmi eljárást a hatáskörébe utalt ügyekben.

Egészségügyi szolgálat

77. Gondoskodik a személyi állomány gyógyító-megelőző egészségügyi ellátásáról. Jogosult a teljes személyi állományra nézve – beosztásra és rendfokozatra való tekintet nélkül – szűrővizsgálatokat és védőoltásokat elrendelni. A felvételre jelentkezőket alkalmassági vizsga alá veti. Rendszeres helyi (hygieniai) ellenőrzést tart a személyi állomány elhelyezésére szolgáló körletekben.

78. A rendőrségi fogdában levő őrizetes és letartóztatott személyek egészségügyi állapotát rendszeresen ellenőrzi.

79. Megállapítja a kórházi, szanatóriumi és gyógyüdülői beutalások, valamint az egészségügyi szabadságok rendjét.

C) *Irodai szolgálat*

80. Az irodai szolgálat a rendőrség ügykezelését intézi, az ügyviteli szabályzatban foglaltak szerint.

A rendőrség működésének támogatása

81. A rendőrség munkája során a lakosság legszélesebb rétegeire valamint a rendőri intézkedéseket támogató társadalmi aktívákra (önkéntes rendőrök) támaszkodik.

Külön parancsokban és utasításokban meghatározott szolgálatok

82. Külön parancsokban és utasításokban meghatározottak szerint a rendőr beosztható:

a) fogdaőri és fogolykísérő,

b) felügyeleti,

c) biztosítási,
d) közbiztonsági ellenőrző (razzia),
e) ügyeleti,
f) készültségi,
g) egyéb rendkívüli

szolgálatra.

Fogdaőri és fogolykísérő szolgálat

83. A fogdaőrzést és kísérést ellátó beosztottak a rendőrségi fogdákban elhelyezett személyek őrzését és kísérését végzik. A fogdaőrök és kísérők szolgálatukat a csoportbeosztású szolgálat elvei alapján látják el.

84. A fogdaőrök írásbeli határozat alapján foganatosítják a fogdákban való elhelyezést és szabadítást. Írásbeli határozat nélkül fogdába való elhelyezés és szabadítás tilos.

A fogdaőrök az őrizetestől, letartóztatottól, fogdába való befogadás alkalmával a megőrzésre átadott tárgyakat, értékeket, okmányokat leltárba veszik és megőrzik. Kötelesek megvalósítani a biztonságos és szabályszerű őrzést és megelőzni minden rendkívüli eseményt. Biztosítaniuk kell, hogy illetéktelenek a fogdába be ne léphessenek. Oda csak az ellenőrző elöljárók, azok megbízottai, az illetékes ügyész és annak felettese léphet be.

85. A fogdaőrzést, a fogdaőrök kötelességeit részletesen a „Fogda Szabályzat" tartalmazza.

86. Őrizetbe vett személyek kísérésekor a kísérő őrök számát, fegyverzetét a kísérendő személyek számához és azok veszélyességi fokához mérten kell megállapítani.

87. A kísérő őr részére írásbeli és szóbeli utasítást kell adni, amely tartalmazza a kísérő őr legfőbb kötelességeit.

88. A kísérésre utasítást adó elöljáró a kísérő rendőrrel minden esetben közölje a kísérendő személy veszélyességének fokát és biztosítsa számára mindazt, ami a kíséréshez szükséges.

89. A kísérő őr fontos kötelessége ügyelni arra, hogy a kísért személy meg ne szökjék, magában vagy másban kárt ne tehessen.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /18

90. A kísérő őr elindulás előtt figyelmeztesse a kísérendő személyt a kifogástalan magaviseletre és arra, hogy szökés esetén figyelmeztetés nélkül fegyvert fog használni.

Felügyeleti szolgálat

91. A felügyeleti szolgálat feladata, hogy a nagyobb csoportosulásokat előidéző ünnepélyek, mulatságok és mutatványok színhelyén a közrendet, közbiztonságot veszélyeztető cselekményeket megelőzze és elhárítsa.

92. Felügyeleti szolgálatot azokon a helyeken és rendezvényeken kell teljesíteni, ahol nagyobb tömeg megjelenésére lehet számítani. Ezek lehetnek:

- mozik,
- színházak és műsoros előadások,
- cirkuszok,
- táncmulatságok és hangversenyek,
- egyéb kulturális és sportrendezvények.

93. Budapesten és megyeszékhelyi városokban, színházakban felügyeleti szolgálatot csak egyenruhás rendőrtiszt láthat el. Az ügyelet megszervezéséért a rendőrfőkapitányság vezetője felelős. Fenti helyeken kívül felügyeleti szolgálatot tiszthelyettesek is elláthatnak. A felügyeleti szolgálatba társadalmi aktívák is bevonhatók.

Biztosítási szolgálat

94. Biztosítási szolgálatot kell szervezni:

- a Magyar Népköztársaság nemzeti ünnepei alkalmából,
- a Párt és Kormány által szervezett nagygyűlések és felvonulások esetén,
- államfők, kormányfők, államférfiak, delegációk utazása, fogadása esetén,
- sport és kulturális (vízi-, légi) rendezvények alkalmával.

95. Feladata biztosítani az útvonal, illetve a rendezvények területén és annak környékén a közrendet és a közlekedést. Gondoskodik arról, hogy az útvonalon, valamint a rendezvény helyszínén ne legyen forgalmi vagy egyéb akadály, ami zavart vagy balesetet idézhet elő.

96. Amennyiben a biztosításban más szerv beosztottai is részt vesznek (karhatalom, munkásőrség stb.) ezen szervek biztosítási parancsnokaival együttműködve kell a feladatot elvégezni.

97. Nagyobb szabású biztosítás esetén a biztosításért felelős rendőri szerv vezetője biztosítási tervet köteles készíteni.

Közbiztonsági ellenőrző szolgálat

98. A közbiztonsági ellenőrző (razzia) szolgálat olyan operatív szolgálati ténykedés, amikor a rendőrhatóság területén vagy annak egy részén, az ott tartózkodó gyanús, körözött, a közbiztonságra veszélyes vagy magukat kellően igazolni nem tudó személyeket a rendőrök felkutatják, és további intézkedés céljából előállítják.

99. A közbiztonsági ellenőrző (razzia) szolgálat elrendelésének oka lehet az egyes bűntetteknek valamely területen történt elszaporodása. Ez esetben a rendőrkapitányság rajtaütésszerűen kutatja fel a bűntetteket elkövető személyeket.

100. A személyek ellen foganatosítandó közbiztonsági ellenőrző (razzia) szolgálat irányulhat valamely bűntett gyanúsítottja, tettese, részese, veszélyes bűnözők, meghatározott igazoló okmányokkal nem rendelkező egyének, megszökött, illetve körözött bűntettesek, feltételesen szabadságra bocsátott elítéltek, kitiltottak, rendőri felügyelet alá helyezettek, tiltott szerencsejátékot űzők, állandó lakhellyel nem rendelkező csavargók, ismert prostituáltak, továbbá csavargó fiatalkorúak, üzérek felkutatására.

101. A közbiztonsági ellenőrző (razzia) szolgálat megtartása irányulhat bűntettek megelőzésére, felderítésére, elrejtett bűnjelek, jogszerűen nem tartható tárgyak felkutatására, a hatóságok által előírt rendszabályok betartásának ellenőrzésére.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /20

102. Közbiztonsági ellenőrző (razzia) szolgálat megtartását több rendőrfőkapitányság területére kiterjedően a BM illetékes főcsoportfőnökei, illetve csoportfőnökök, a megyei (budapesti) rendőrfőkapitányság területére a főkapitányság vezetője rendelheti el.

103. Közbiztonsági ellenőrző (razzia) szolgálat elrendelését annak megkezdése előtt a felsőbb rendőri szerv vezetőjének jelenteni kell.

104. A közbiztonsági ellenőrző (razzia) szolgálat megtartása előtt adatokat kell gyűjteni, hogy milyen céllal, hol, hogyan, kit, illetve mit keresnek. E szolgálatot előre elkészített terv alapján kell végrehajtani. Nagyobb karhatalmi erők bevonása esetén a vonatkozó miniszteri parancs szerint kell eljárni.

Ügyeleti szolgálat

105. Valamennyi rendőrfőkapitányságon és rendőrkapitányságon – hivatali időn túl – a rendőri munka folyamatosságának biztosítására és a halaszthatatlan rendőri intézkedések foganatosítására ügyeleti szolgálatot kell tartani.

106. Az ügyeleti szolgálat helyét, idejét, létszámát, annak részletes végrehajtási módját külön rendelkezés határozza meg.

Készültségi szolgálat

107. A készültségi szolgálat olyan rendkívüli szolgálat, amikor a közrend, közbiztonság érdekében szükségessé válik az állomány együtt tartása, azonnali gyors beavatkozás vagy esetleges akciók lebonyolítása céljából.

108. Készültségi szolgálatot a rendőrhatóság (szerv vezetője) parancsnoka rendelheti el. A rendőrőrs parancsnoka csak az illetékes elöljáró előzetes engedélyével rendelheti el beosztottai részére a készültségi szolgálatot.

109. A készültségi szolgálat elrendelhető a rendőrhatóság (szerv) egyes vagy valamennyi szolgálati ág beosztottaira. A készültség elrendelésekor ezt konkrétan meg kell határozni.

Riadó elrendelése

110. A közrend, közbiztonság súlyosabb veszélyeztetése esetén, halasztást nem tűrő esetekben, amikor akcióképes egységek azonnali készenlétbe helyezésére van szükség „riadó"-t kell elrendelni. Riadót a belügyminiszter, a belügyminiszter első helyettese, az illetékes főcsoport-csoportfőnökök, továbbá a középfokú rendőrhatóság vezetője rendelhet el. A rendőrkapitányság vezetője rendkívüli sürgős esetben ugyancsak rendelhet el alárendelt szervei részére riadót. A riadó elrendelésére jogosult parancsnok az elrendelést felsőbb szerve felé jelenteni köteles.

A riadóztatás vonatkozhat az egész állományra vagy egyes szolgálati ágak beosztottaira.

111. A riadók elrendelése és végrehajtása, a riadók időtartama alatt foganatosított intézkedések — külön utasításban meghatározott — „riadótervek" alapján történik.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /22

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /23

II. Rész.

A RENDŐRSÉG TAGJAINAK MAGATARTÁSA

A rendőrök általános kötelességei

112. A rendőrség tagjának kötelessége az Alkotmányban meghatározott társadalmi rend védelme, népünk alkotó munkájának biztosítása.

113. A rendőri hivatást az tölti be jól, aki feladatát esküjéhez híven teljesíti, kitartóan viseli a szolgálat minden nehézségét, fáradalmát és élete veszélyeztetésével is teljesíti feladatát.

114. A rendőrség tagja:

- szerezzen tekintélyt a rendőri szolgálatnak, és biztosítsa annak megbecsülését,
- sajátítsa el, és állandóan fejlessze politikai és szakmai ismereteit,
- legyen előzékeny és udvarias,
- külső megjelenése legyen gondozott,
- kerüljön minden olyan magatartást, amely tekintélyének árthat,
- legyen elvtársias, becsülje, tisztelje és kölcsönösen támogassa munkatársait.

115. Tilos szolgálati helyen elöljáró vagy feljebbvaló jelenlétében, annak engedélye nélkül mást megszólítani, leülni vagy dohányozni. Tilos továbbá egyenruhát viselő rendőrnek az utcán étkezni, kezében olyan tárgyat, csomagot vinni, amely őt a tiszteletadásban vagy a szolgálati fellépésben akadályozná.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /24

A rendőrség tagjainak magatartása szolgálatban és szolgálaton kívül

116. A rendőrség tagja mindenkor hivatásához méltó magatartást tanúsítson.

117. Szolgálati ténykedése során tartsa be a törvényességet, és határozottan szerezzen érvényt a fennálló törvények és rendeletek betartásának.

118. Szolgálati ideje alatt öntudatosan végezze munkáját, tartsa be a munkafegyelmet.

119. A rendőrség tagja szolgálati ideje alatt szeszesitalt nem fogyaszthat.

120. Szolgálatba nem osztható be a szeszes ital hatása alatt levő rendőr.

121. Szolgálatban a rendőr csak úgy dohányozhat, hogy a dohányzás szolgálati tevékenységében ne gátolja, és dohányzása a jó ízlést ne sértse. Dohányzásra lehetőleg pihenő idejét és helyét használja fel.

122. A rendőrség tagja szolgálaton kívül olyan magatartást tanúsítson, mely emeli a rendőrség tekintélyét. Magánélete, családi élete legyen példamutató.

123. A rendőrség tagja olyan szórakozó és nyilvános helyeket látogathat, ahol ezt a rendőri tekintély csorbítása nélkül megteheti. Köteles betartani az erre vonatkozó korlátozó rendelkezéseket.

124. A rendőr bármilyen engedélyezett egyesületnek tagja lehet.

125. A rendőrség tagja szükség esetén nyújtson segítséget a szolgálatban intézkedő rendőrnek.

Elöljárók és alárendeltek, feljebbvalók és alattosok

126. Elöljáró az, akinek a rendőrség tagja szolgálati beosztás, külön parancs, vagy utasítás alapján — akár ideiglenes jelleggel is — alá van rendelve.

127. Alárendelt az, aki valamely elöljáróhoz van beosztva — állandó vagy ideiglenes jelleggel — és annak parancsait, utasításait végrehajtani köteles.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /25

128. Feljebbvaló az, akinek magasabb rendfokozata van. Alattos az, akinek alacsonyabb rendfokozata van.

129. A magasabb rendfokozatúak minden esetben követeljék meg az alacsonyabb rendfokozatúaktól, hogy tartsák be a fegyelmet, a rendet, az öltözködési szabályokat, valamint a magatartásra és tiszteletadásra vonatkozó szabályokat.

Az alattosok ellenvetés nélkül kötelesek végrehajtani a feljebbvalónak a fentiekre vonatkozó utasításait.

130. A rendőrök egymásközötti érintkezéskor a rendfokozat megjelölésével az „elvtárs" megszólítást használják. Ezenkívül az „Ön" megszólítás is alkalmazható.

Polgári ruhás rendőrtől — amikor a rendfokozat nem ismert — rendfokozata közlését kell kérni.

Elöljárói viszonyba lépés

131. Ha a rendőrség egyébként egymásnak alá nem rendelt tagjai együtt látnak el szolgálatot, akkor a legmagasabb beosztású, egyforma beosztás esetén pedig a magasabb rendfokozatú, vagy a rangidős az elöljáró.

132. A rendőri intézkedésre jogosult feljebbvaló elöljárói viszonyba léphet a nála alacsonyabb rendfokozatú rendőrrel szemben, ha — szolgálati okból — az intézkedés vagy a parancsadás jogát saját felelősségére átvette.

133. A rendőri intézkedésre jogosult feljebbvaló és rangban idősebb rendőr elöljárói viszonyba köteles lépni:

a) ha a helyszínen intézkedő rendőr (rendőrök) számbeli ereje (erejük) nem elegendő,

b) ha a rendőr (rendőrök) intézkedése törvényellenes,

c) ha a rendőr viselkedésével az utcán, nyilvános helyen botrányt okoz, vagy egyébként olyan cselekményt követ el, mely a rendőrség tekintélyét sérti.

134. Az elöljárói viszonyba lépést — mind saját kezdeményezésből, mind kötelességből eredően — kifejezetten ki kell jelenteni.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /26

135. Az elöljárói viszonyba lépés nem jelenthet szolgálati ténykedésbe való indokolatlan beavatkozást.

136. Az elöljárói viszonyba lépett feljebbvalónak az átvett intézkedést be kell fejeznie.

137. Az intézkedő rendőröknek az elöljárói viszonyba lépéséről saját elöljárójuknak jelentést kell tenniök. Ebből a célból egymás nevét, rendfokozatát és beosztási helyét kölcsönösen jegyezzék fel.

138. Polgári ruhás feljebbvaló csak akkor lépjen elöljárói viszonyba, ha az eseménynél egyenruhás feljebbvaló nincs jelen.

Az elöljáró kötelességei

139. Az elöljáró irányítsa, ellenőrizze alárendelt szervei, beosztottai munkáját, politikai nevelését és szakmai képzését. Munkája során vegye figyelembe alárendeltjei javaslatait.

140. Az elöljáró hatáskörén belül önállóan intézkedjen. Követelje meg alárendeltjeitől, hogy pontosan és időben teljesítsék szolgálati kötelességeiket. Jutalmazza meg alárendeltjeit ésszerű kezdeményezésükért, igyekezetükért és kiváló szolgálataikért, a hanyagokat, fegyelmezetleneket pedig vonja felelősségre.

Az elöljáró a rendőri szolgálat eredményes ellátása érdekében határozottan követelje meg a szolgálati fegyelem és rend betartását, alárendeltjeinek egyetlen fegyelemsértését se nézze el.

141. Az elöljáró ismerje meg alárendeltjeinek jellembeli tulajdonságait, szellemi képességeit, rendőri szolgálatra való rátermettségüket, magánéletét. Terjedjen ki figyelme minden olyan lényeges körülményre, amely a rendőrség tagja politikai állásfoglalását és szolgálati feladatainak ellátását befolyásolhatja.

Fordítson gondot alárendeltjei marxista-leninista nevelésére. Fejlessze alárendeltjei szakmai képzettségét, adja át részükre a rendőri munkában szerzett tapasztalatait.

Nevelje alárendeltjeit a rendőri hivatás szeretetére és a szolgálati feladatoknak eskühöz híven való teljesítésére. Alárendeltjeivel szemben legyen igazságos. Gondoskodjék arról, hogy alá-

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /27

rendeltjei a szolgálatban képességeik és adottságaik figyelembe vételével vegyenek részt.

142. Az elöljáró a szolgálat ellátásában, a politikai és szakmai ismeretek elsajátításában, a fegyelmezett magatartásban, valamint a magánéletben mutasson példát.

143. Az elöljáró tartsa kötelességének alárendeltjei jogainak és jogos érdekeinek védelmét.

144. Az elöljáró köteles gondoskodni a rendőrségi tulajdon védelméről, rendeltetésszerű használatáról, a szolgálat ellátásához szükséges technikai felszerelésekről. Biztosítsa a körletrend betartását.

145. Az elöljáró ismerje szerve (egysége, hatósága) létszámát, valamint a felszerelés, fegyverzet mennyiségét, állapotát.

146. Az elöljáró eltávozása esetén jelölje ki helyettesét, ha ez valamilyen okból nem történt meg, vagy a kijelölt (megbízott) helyettes nincs jelen, akkor a legmagasabb beosztású vagy legmagasabb rendfokozatú beosztott vegye át a vezetést.

147. Minden elöljáró (vezető) kötelessége, hogy rendszeres kapcsolatot tartson a helyi párt, tanácsi, társadalmi, gazdasági szervek vezetőivel, a fegyveres erők és rendészeti szervek vezetőivel.

148. Az elöljárók jelentkezni kötelesek az alább felsorolt személyeknél, ha azok hatóságuk területére érkeznek és erről tudomást szereznek:

- MSZMP Központi Bizottság I. titkára és titkárai,
- az Elnöki Tanács elnöke,
- a Minisztertanács elnöke,
- a Minisztertanács elnökhelyettesei,
- a Belügyminiszter,
- a Belügyminiszter helyettesei.

A további jelentkezésre a „jelentkezések rendje felügyeleti szemlék és ellenőrzések alkalmával” című pontok az irányadók.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /28

Az alárendelt kötelességei

149. Az alárendelt felelős kötelességeinek pontos és időben történő végrehajtásáért.

Ellentmondás nélkül pontosan és gyorsan teljesítse az elöljárók parancsait és utasításait.

150. Tisztelje elöljáróit és feljebbvalóit, szigorúan tartsa be az udvariasság és tiszteletadás szabályait.

151. Köteles támogatni elöljáróját a szolgálati- és munkafegyelem fenntartásában.

152. A rendőrség tagja — ha elöljárója, feljebbvalója nem ismeri — név és rendfokozat megjelöléssel köteles jelentkezni.

153. A rendőrség tagja jelenteni tartozik elöljárójának:

- új szolgálati beosztását és annak átvételét,
- kitüntetését,
- szabadságra távozását és bevonulását,
- személyi és családi körülményeiben beállott változásokat.

154. Az alárendelt jelentését, kérelmét, panaszát szóban adja elő közvetlen elöljárójának, ez alól kivételnek (írásbeliségnek) akkor van helye, ha azt külön utasítások előírják (pl. szabadság kérelem), vagy ha az ügyben magasabb elöljáró dönt.

A parancs adásának és végrehajtásának rendje

155. A szolgálati út a szolgálati ügyek elintézésének az a módja, melyen keresztül fokozatosan jut az ügy alulról felfelé, vagy felülről lefelé ahhoz, akinek az ügyben döntési, parancsadási joga, vagy intézkedési, végrehajtási kötelessége van.

156. A szolgálati utat mindenkor szigorúan be kell tartani. A felsőbb rendőri szerv (elöljáró) a szolgálati út betartását — indokolt esetben — mellőzheti.

Az alsóbb rendőri szerv (rendőrség tagja) a szolgálati út mellőzésére kapott parancs végrehajtását a közvetlen felettes szervnek (elöljárónak) is jelentse.

157. A parancsokat (utasításokat) a szolgálati út betartásával kell kiadni.

158. Indokolt esetben az elöljáró a parancs megismételtetésével győződjön meg arról, hogy az alárendelt azt megértette-e. Távbeszélőn, rádión adott fontosabb parancs esetében meg kell győződni a parancsadó jogosultságáról.

159. A rendőrség tagja a parancs megértését „értettem" szóval jelentse.

160. A parancsot az alárendelt feltétel nélkül, a legjobb tudása szerint határidőre, pontosan köteles végrehajtani.

161. A parancs végrehajtását a parancsot kiadó elöljárónak jelenteni kell.

162. A parancs végrehajtását meg kell tagadni és erről az illetékes elöljárónak azonnal jelentést kell tenni, ha a parancs:

a) nyilvánvalóan ellentétben áll az esküben vállalt kötelezettséggel, vagy

b) ha nyilvánvalóan törvényellenes.

163. A parancs teljesítése előtt ellenvetést csak akkor szabad tenni, ha a szolgálat megköveteli, vagy a parancs teljesítésének az elöljáró előtt ismeretlen akadályai vannak. Ha az elöljáró az ellenvetést nem fogadja el, a parancsot vonakodás nélkül végre kell hajtani.

164. Ha a parancs teljesítését egy másik elöljáró parancsa akadályozná, akkor az alárendelt köteles az előzőleg kapott parancsot a később parancsot adó elöljárónak jelenteni. Ha az utóbb parancsot adó ennek ellenére utasítást ad parancsa végrehajtására, akkor azt teljesíteni kell. Ebben az esetben a felelősség az elöljárót terheli. A parancs végrehajtását mindkét elöljárónak jelentse az alárendelt.

165. Nagyobb jelentőségű szóban adott parancs esetén az alárendeltnek joga van a parancsot írásban kérni.

166. A rendőri szervek vezetői időszakos (napi-heti) vagy egy-egy konkrét ügyre vonatkozó, valamint az elérni kívánt célnak megfelelő tiszti és állományparancsokat adhatnak ki.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /30

167. A fontosabb parancsokat az elöljáró személyesen hirdesse ki. A kihirdetés megtörténtét aláírásával igazolja.

168. Általános jellegű, fontosabb parancsok tudomásul vételét az alárendeltek aláírásukkal igazolják.

Jelentkezések rendje felügyeleti szemlék és ellenőrzések alkalmával

169. Ellenőrzés céljából érkező elöljárónál a szerv vezetője, beosztottja jelentkezni köteles.

170. A felsőbb szervtől kiküldött az ellenőrzés alá vont szervnél csak a szerv, hatóság vezetője útján intézkedhet, kivéve, ha a késedelem a szolgálatra hátránnyal jár.

171. Az előre bejelentett ellenőrzések (hivatali vizsgálatok) alkalmával az ellenőrzött szerv vezetője szolgálati öltözetben köteles várni az ellenőrző elöljárót, s jelentést kell tennie a szerv létszám és fegyverzeti helyzetéről.

Fegyelem

172. A fegyelem a jogszabályok, parancsok és utasítások (szabályzatok) pontos, lelkiismeretes, öntudatos, szolgálatkész betartását, végrehajtását jelenti.

173. A rendőrség minden tagja köteles a szolgálati és a munkafegyelmet megtartani.

174. A fegyelem alapja a nevelés, mely a feltétlen engedelmesség és lelkiismeretes kötelességteljesítés mellett az önállóság, a helyes ítélőképesség, a kommunista erkölcsi normák kialakítására kell, hogy irányuljon.

175. Az elöljáró a rendelkezésére álló fegyelmi és fenyítő, valamint dícsérő jogkörén kívül, elsősorban a személyes példamutatás, az alárendeltekről való gondoskodás, a szigorú, de emberséges bánásmód útján kell, hogy megvalósítsa egységénél a szocialista rendőrséget jellemző fegyelmet.

Tiszteletadás

176. A tiszteletadás az egymás iránti megbecsülés, tisztelet, udvariasság és fegyelem formai megnyilvánulása.

177. A rendőrség egyenruhát viselő tagjai találkozáskor kötelesek egymásnak tisztelegni. Alárendeltek és az alattosok előre tisztelegjenek. Egyenlő rendfokozatúak, ha egyébként nincsenek elöljárói és alárendelti viszonyban, kölcsönösen tisztelegjenek egymásnak.

178. A rendőrség egyenruhát viselő tagjai, a rendőri csapatok és egységek az „Alaki Szabályzat" előírásainak megfelelően kötelesek tiszteletadást teljesíteni.

179. A rendőrség egyenruhát viselő tagjai és a fegyveres erők, a BM fegyveres és rendészeti testületek, valamint az IM büntetésvégrehajtás tagjai között a kölcsönös udvariasságon alapuló kötelező tiszteletadás áll fenn.

180. Az előzőkön kívül teljesítsen tiszteletadást a rendőrség egyenruhát viselő tagja:

- ha zenekar (énekkar) valamely állam himnuszát vagy az Internacionálét játsza (énekli)
- hazánk szabadságáért, függetlenségéért elesett magyar hazafiak és más testvéri népek harcosainak síremléke és emlékműve előtt,
- fegyveres és rendészeti testületek csapatzászlóinál,
- fegyveres és rendészeti testületek egységei által kísért temetési menetnek.

181. A rendőrség polgári ruhás tagjai a polgári életben szokásos módon kötelesek üdvözölni egymást. Az üdvözlést mellőzni kell, ha az a szolgálatra hátránnyal jár.

182. Irodában (kmb. helyiség, őrs, kapitányság stb.) a belépő elöljárót, feljebbvalót ellenőrző rendőrségi tagot a bent levők vezényszó nélkül, felállással üdvözöljék, utána a magasabb rendfokozatú, vagy rangidős jelentkezzen.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /32

183. Alacsonyabb beosztású elöljárót irodába való érkezésekor – ha magasabb beosztású elöljáró van jelen – felállással üdvözölni és nála jelentkezni nem kell.

184. A kötelező és a kölcsönös udvariasságon alapuló tiszteletadás szabályai – a helyzetnek megfelelően – a nyilvános helyeken, közlekedési eszközökön is érvényesek.

185. Rendőri tan- és csapatalakulatok parancsnokai – amennyiben a fegyelmi, a helyi viszonyok azt indokolják – felsőbb szervük jóváhagyása alapján az elhelyezési körleten belül a fentiektől eltérően is szabályozhatják a tiszteletadást.

186. Tisztek foglalkozásain, gyűlésein, értekezletein az elöljáró fogadásakor „tiszt elvtársak" vezényszót kell adni. A vezényszóra „vigyázz állást" kell elfoglalni. Amennyiben az említett összejöveteleken tisztek és tiszthelyettesek vannak együtt „fel, vigyázz" vezényszó után kell az érkező elöljárónak jelentést tenni.

187. A beosztott vagy alattos az elöljárót, illetve feljebbvalót jelentkezés, találkozás esetén szóval nem üdvözölheti. Az elöljáró vagy feljebbvaló „jó reggelt (napot stb.) elvtársak" (X. elvtárs) üdvözlésére „erőt, egészséget" szavakkal kell válaszolni, hozzátéve az elöljáró, feljebbvaló rendfokozatát. A „viszontlátásra elvtársak" (X. elvtárs) köszöntésre, „viszontlátásra" szóval és rendfokozat megjelöléssel kell válaszolni.

188. Az elöljárónál történő jelentkezéskor jelenteni kell a nevet, rendfokozatot, szolgálati beosztást és a jelentkezés okát.

189. Nem kell tiszteletadást teljesíteni:
- rendőri intézkedés közben,
- forgalomirányító szolgálat ideje alatt,
- fogolykísérés alkalmával,
- biztosító szolgálat alkalmával,
- gépjármű vezetése közben,
- kerékpáron történő közlekedés közben,
- kiképzési célt szolgáló munka alatt, műhelyben, gépkocsitelepen, laboratóriumban, távbeszélő és rádióállomásokon,

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /33

– étkezéskor és étkezésre kijelölt helyen,
– hálótermekben takarodótól ébresztőig,
– betegszobákban, kórtermekben,
– taggyűléseken, pártrendezvényeken, ünnepségeken, előadásokon,
– karhatalmi gyakorlatok és menetközben tartott pihenők alatt,
– lőgyakorlatok alkalmával, a lövészet ideje alatt (ez nem vonatkozik a pihenőhelyeken lévőkre).

A fenti esetekben az érkező elöljárónak csak az ügyeletes tegyen jelentést. Ha az elöljáró ilyenkor közvetlenül fordul a rendőrség valamelyik tagjához, a rendőrség tagja – a betegeket kivéve – álljon vigyázzba.

190. Három vagy ennél több főből álló járőr, egység esetében csak a parancsnok tiszteleg.

191. Nyilvános helyen (mozi, színház stb. előtereiben), ahol a rendőrség tagjai többször találkoznak, csak első találkozáskor kell tiszteletadást teljesíteni.

192. Hajadonfővel levő vagy jobb kezének használatában akadályozott (sérült) egyenruhát viselő rendőr fővetéssel köteles tiszteletadást teljesíteni.

Eljárás rendőrséget vagy a rendőrség tagját ért hatóság vagy hivatalos személy megsértésének bűntette esetén

193. A rendőrség tagja jelentse elöljárójának, ha arról szerez tudomást, hogy a rendőrség vagy a rendőrség tagja sérelmére hatóság vagy hivatalos személy megsértése bűntettét követték el. A jelentést a sértett rendőrségi tagnak is tudomására kell hozni.

194. A fenti bűntett miatt a büntető feljelentés megtételére jogosult:

a) belügyminiszter, ha
– a rendőrséget, vagy a miniszterhelyetteseket,

b) az illetékes miniszterhelyettes, ha
– közvetlen alárendelt szervét, annak vezetőjét vagy beosztottját,

– a középfokú hatóságot vagy annak vezetőjét,

c) a középfokú hatóság vezetője, ha

– alárendelt szervét, annak vezetőjét vagy beosztottját

érte a sérelem.

195. A büntető feljelentés megtételéhez szükséges előterjesztést szolgálati úton kell a döntésre hivatott elöljáróhoz felterjeszteni.

196. Nem tehető meg a büntető feljelentés, ha az eljárás lefolytatása közérdekbe ütközne.

Szolgálati titoktartás

197. Szolgálati titoktartás alatt értjük a rendőrség tagjának szolgálatából kifolyólag vagy egyéb úton tudomására jutott olyan adatok, tények továbbadásának tilalmát, melyek államtitkot, vagy szolgálati titkot képeznek.

198. A rendőrség tagja titoktartásra van kötelezve, tehát a tudomására jutott államtitkot és szolgálati titkot csak az arra illetékes más rendőrségi tagnak, elöljárónak hozhatja tudomására.

199. A kötelező titoktartás megsértésének minősül az államtitok és szolgálati titok jogosulatlan megszerzése, felhasználása, illetéktelen személy részére történő hozzáférhetővé, illetve az illetékes részére hozzáférhetetlenné tétele.

200. A titoktartási kötelezettség azt is jelenti továbbá, hogy titkos, bizalmas ügyeket csak olyan helyen és módon lehet megtárgyalni, hogy illetéktelen tudomására ne juthasson, továbbá, hogy a hivatalos közlések, nyilatkozatok adása ne veszélyeztesse a rendőri munka eredményességét, ne vezessen a titkosság megsértésére.

A titoktartási kötelezettség a rendőrségtől való kiválás után is fennmarad.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /35

201. A titoktartás kötelezettsége alól a felmentést megadhatja:

a) belügyminiszter, ha
- a rendőrség szervezési, létszám, felszerelési viszonyaira, a titkos utasításokban foglaltakra,

b) az illetékes miniszterhelyettes, ha
- közvetlen alárendelt szerveire,
- a középfokú hatóság egészére,

c) a középfokú hatóság vezetője, ha
- alárendelt szerveire vonatkozik.

202. Nem kell titoktartási kötelezettség alóli felmentést kérni, ha a rendőrség tagjától ügyészség, bíróság vagy más hatóság olyan – rendőri intézkedésre vonatkozó – adatokat, tényeket kér, melyek rendőri jelentés formájában az illető hatóságnál elfekszenek.

Kiképzés és önképzés

203. A kiképzés és önképzés célja, hogy a rendőrség tagja a szolgálat ellátásához szükséges olyan politikai, szakmai képzettséggel, kielégítő általános műveltséggel és fizikai erőnléttel rendelkezzen, mely esküben vállalt kötelezettségének teljesítését a legjobban biztosítja.

204. A rendőrség tagjai a szükséges alapképzettséget általában rendőriskolákon szerzik meg.

205. A képzettség további emelése a parancsokban szabályozott szakmai továbbképzés, az önkéntes alapon végzett politikai oktatás, állami iskolák végzése és a testnevelési foglalkozásokon való részvétel útján történik.

206. Az elöljáró kötelessége, hogy alárendeltjét képzettsége állandó emelésére, képességeinek fokozására nevelje. Ehhez használja fel fenyítő és dícsérő jogkörét.

207. A rendőrségen kívüli oktatásban csak az illetékes elöljáró engedélyével lehet részt venni.

208. A beosztott tanulmányai során elért eredményeit félévenként köteles elöljárójának jelenteni.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /36

209. A rendőrség tagja sajtóban vagy általában irodalmi téren való működésére a következők az irányadók:

a) A rendőrség tagja engedély nélkül szerkesztője, belső és külső munkatársa nem lehet rendszeresen megjelenő lapnak, vagy más rendszeresen megjelenő sajtótermékeknek.

Ilyen sajtótermék részére időszerű rendőri kérdéseket tárgyaló cikket csak a belügyminiszter előzetes engedélyével írhat.

Fenti tilalom nem vonatkozik a Belügyminisztérium által kiadott sajtótermékekre.

b) A rendőrség tagja rendőri vonatkozású vagy időszerű rendőri kérdéseket tárgyaló önálló irodalmi művet (könyv, füzet) szintén csak a belügyminiszter előzetes engedélyével adhat ki. Ezeken a műveken a szerző nevét, rendfokozatát fel kell tüntetni. A kiadásra szánt mű kéziratát az engedély megadásáig az előterjesztett kérelemhez kell csatolni.

210. A rendőrség tagja engedély nélkül közölheti, illetőleg kiadhatja:

a) kifejezetten szépirodalmi (versek, elbeszélések, leírások), tudományos, sport (nem belügyi vonatkozású) irodalmi termékeit a rendőri állásra való utalás nélkül;

b) politikai jellegű kérdéseket tárgyaló szellemi termékeit, ha abban a rendőri jellegére utalás nincs.

211. Más fegyveres testületek és rendészeti szervek lapjaiban a rendőrség tagja bármilyen vonatkozású irodalmi, művészeti termékeit — az illető lapra vonatkozó szabályok betartásával — közzé teheti. Ha a közlemény rendőri vonatkozású, akkor a közzés csak előzetes belügyminiszteri engedéllyel történhet.

212. Tilos a rendőri jelleg feltüntetésével vagy erre való hivatkozással a sajtóban vagy más módon hirdetéseket közzé tenni.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /37

213. A rendőrség tagja irodalmi (művészi) név használatát elöljárójának jelentse.

214. A rendőrség tagja rádióban vagy televízióban időszerű rendőri kérdéseket tárgyaló előadásokat csak a belügyminiszter előzetes engedélye alapján tarthat.

a) Helyi rádió, sajtó részére helyi rendőri (nem szolgálati, hanem bűnügyi, közlekedési) vonatkozású tájékoztatást a középfokú hatóság vezetőjének engedélyével lehet adni.

b) A rendőri vonatkozású szakkérdéseket tárgyaló mű közlése során a rendőri rendfokozat megemlíthető.

c) A felolvasásra, vagy közlésre szánt mű kéziratát a belügyminiszteri engedély megadásáért felterjesztett kérelemhez kell csatolni.

d) Politikai, tudományos, szépirodalmi és sport vonatkozású előadásokat a rádióban vagy televízióban engedély nélkül lehet tartani, a rendőri mivoltra való utalás nélkül.

215. Egyenruhában történő nyilvános fellépéshez az illetékes csoportfőnök, illetve a középfokú hatóság vezetőjének engedélye szükséges.

216. Tilos rendőrségi ügyeket sajtó, rádió, televízió, propaganda előadások stb. útján olyan módon tárgyalni, amely a fegyelmet, a titoktartást vagy a rendőrség érdekeit sértené.

A fegyvertartás szabályai

217. A szolgálati lőfegyverre külön fegyvertartási engedély nem kell. A szolgálati lőfegyver a rendőr felszerelésének legfontosabb része, melynek gondos karbantartása és megőrzése minden rendőr elsőrendű feladata.

A szolgálati fegyver elvesztését haladéktalanul jelenteni kell az elöljárónak. Az elvesztés az eset körülményeitől függően fegyelmi vagy büntető eljárást von maga után.

218. A rendőrség tagja szolgálati fegyverét szolgálaton kívül is viselheti, lakására hazaviheti. A lakásban biztonságos, mások

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /38

által hozzá nem férhető helyen kell tartani. A fegyver ilyenkor ürítve, biztosítva legyen. Szigorúan tilos szolgálati fegyvert mások által könnyen hozzáférhető helyen tartani.

219. Szigorúan tilos szolgálati fegyvernek nem szolgálati célokra (vadászat, sportlövészet stb.) való felhasználása.

Szolgálati fegyverből lövéseket leadni – fegyverhasználat eseteit kivéve – csakis a lőkiképzés keretében az erre a célra berendezett és biztonsági rendszabályokkal biztosított lőtéren szabad.

220. A fegyver használata és tartása hozzáértést, meggondoltságot, körültekintést, figyelmességet és felelősségérzetet követel.

221. A rendőrség tagjai – külön szabályozott eseteket kivéve, szolgálatban lőfegyverüket kötelesek maguknál tartani.

222. A szolgálati lőfegyverek, lőszerek kezelését, tárolását az e tárgyban érvényben levő parancsok szerint kell végezni.

223. Lőfegyvert – szolgálati fegyveren kívül – a rendőrség fegyverviselésre jogosult tagjai is csak külön fegyvertartási engedély alapján tarthatnak.

224. A rendőrség tagjának lőfegyvert (lőszert) beszerezni, tartani, használni, csak a mindenkor érvényben levő rendelkezésekben előírtak szerint szabad.

Mellékfoglalkozások szabályai

225. A rendőrség tagja mellékfoglalkozást – más rendszeresen fizetett tevékenységet – csak a Belügyminiszter előzetes engedélyével folytathat.

226. A rendőrség tagja mellékfoglalkozást csak akkor vállalhat, ha az nem akadályozza a rendőri szolgálat ellátását és azzal nem összeférhetetlen.

Mellékfoglalkozás csak a rendes munkaidőn kívül végezhető.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /39

Megbetegedések alkalmával követendő eljárás

227. A rendőrség tagja betegség esetén az egészségügyi előírások szerint köteles eljárni.

Az egészségügyi szabályok megszegése, vagy azokkal történő visszaélés esetén fegyelmi eljárást kell kezdeményezni.

Öltözködés és felszerelés

228. A rendőrség tagjai öltözködés és felszerelés vonatkozásában az „Öltözködési Szabályzat"-ban előírtakat kötelesek betartani. Ezenkívül vonatkoznak rájuk a ruházati ellátási rendszer szabályai, mint kötelező normák.

Állomáshely elhagyása

229. A rendőrség tagja szolgálati székhelyét csak parancsra, szabadság vagy eltávozás esetén pedig elöljárója engedélyével hagyhatja el. Az állomáshely elhagyását az elöljáró menetlevélen, illetve szabadságos vagy eltávozási engedélyen engedélyezheti.

A körletrend szabályai

230. A körlet fogalmába tartoznak a rendőri hatóságok, őrsök és egyéb szervek elhelyezésére szolgáló épületek, azok belső helyiségei, valamint a rendőri szervek vezetői által kijelölt rendőri szállások, a hozzájuk tartozó udvarokkal, kertekkel, létesítményekkel együtt.

231. A rendőrhatóság-, őrs-, illetve rendőri szervek rangidős vezetője (parancsnoka) a körletparancsnok. Felel a körlet rendjéért, a körletben elhelyezett személyek fegyelmének biztosításáért.

232. A rendőrség nős tagjait — családjukkal — csak akkor szabad a körletben elhelyezni, ha a szolgálati igények kielégítése után, még üres helyiség marad. Ebben az esetben elsősorban a vezető (parancsnok) helyezendő el. Az ilyen lakásokat a körlet egyéb részétől el kell különíteni.

233. A körletben a körletparancsnok állapítja meg a rend és a biztonság szabályait. A körlet rendjét megállapító körletszabályokat könnyen fellelhető helyre ki kell függeszteni. Azokban a körletekben, ahol polgári személyek is megjelennek, a körletszabályokat kifüggeszteni nem szabad.

234. Rendőri hatóságok, őrsök, körzeti megbízotti irodák és egyéb rendőri szervek épületeinek utcai homlokzatára – megfelelő magasságban –, jól látható helyen, a rendőrhatóság, vagy a szerv megjelölését tartalmazó és a Népköztársaság címerével ellátott – központilag kiadott – táblákat kell kifüggeszteni, melynek korlátozott látási viszonyok között történő megvilágításáról gondoskodni kell.

235. Minden önálló körletnek vörös és nemzetiszínű, valamint gyászlobogóval kell rendelkeznie. Az épületek fellobogózását a körletparancsnok rendeli el.

236. Tűzveszélyes helyeken a dohányzást és a nyílt láng használatát tiltó táblákat kell elhelyezni. A tűzoltás megszervezésére vonatkozó rendet az adott viszonyoknak megfelelően, a körletparancsnok készítteti el. A tűzoltásra vonatkozó rendelkezésekben megszabott tűzoltó felszerelést az előírt helyen állandó használható állapotban kell tartani. Ennek ellenőrzése a körletparancsnok feladata.

237. A folyosókat, lépcsőket, kapubejáratokat, udvarokat, árnyékszékeket a feltétlenül szükséges mértékig ki kell világítani.

238. Tartózkodni kell minden olyan magatartástól, amely az épület és tartozékai megrongálásához vezet. Az emeleteken levő szobákban és folyosókon az épületet megrázkódtató gyakorlatokat végezni tilos.

239. A tisztaságot és rendet a fegyelem és egészségügyi szempontoknak megfelelően kell megkövetelni.

240. Minden elöljáró felelős a helyiségek rendeltetésszerű használatáért, a berendezés és a leltári tárgyak épségéért, az iratanyagok megfelelő kezeléséért. (TÜK szabályok szerint)

ÁBTL -4.2. - 10 - 21./ 12/ 1965 /41

241. A körletben szeszesitalt tartani, fogyasztani, tiltott szerencsejátékot játszani nem szabad.

242. A női körletet a férfi körlettől elkülönítve kell kialakítani.

243. A körletet a körletparancsnok, vagy az általa megbízott személy az előírt rend szempontjából mind éjjel, mind nappal meglepetésszerűen ellenőrizze. A magánlakásokat megvizsgálni, ellenőrzés alá vonni nem szabad.

Női körletben férfi parancsnok csak előzetes közlés mellett és meghatározott időben folytathat ellenőrzést.

244. A körlet kapuját, — ha kapuőrszem nincs — takarodótól ébresztőig zárva kell tartani.

A körlet főbejáratának kapujára csengőberendezést kell felszerelni, és azt állandóan használható állapotban kell tartani.

245. A körletben idegen hatósági személy hivatalos ténykedést csak a körletparancsnok tudtával és a körletparancsnok, vagy megbízottja jelenlétében foganatosíthat.

246. A körletben a szobákat úgy kell elosztani, hogy az ott elhelyezettek szabad mozgása és a megfelelő légköbméter biztosítva legyen.

A körletrészek helyiségeinek beosztásakor az egység (szerv) kisebb egységeinek kötelékeit lehetőleg fenn kell tartani.

247. A rendőrség tagjainak elhelyezésére szolgáló minden helyiségben a legmagasabb rendfokozatú, illetve rangidős a parancsnok. A parancsnok felelős a szobában a fegyelemért, a rendért, tisztaságért. Ebben a tekintetben az ott elhelyezett rendőrségi tagoknak elöljárója.

A temetés rendje

248. Rendőrök temetésekor a végtisztesség megadására kirendelt egységek díszkíséretet alkotnak.

Díszkíséretet rendelünk ki a tényleges szolgálatot teljesítő és nyugállományú rendőrök temetésére.

249. Díszkíséretül a következő egységeket kell kirendelni:

a) rendőrök, tisztesek, és tiszthelyettesek temetésére egy rajt vagy szakaszt,

b) tisztek temetésére szakaszt vagy századot,

c) magasabb rendőri szervek vezetői, tábornokok temetésére külön utasítás szerint.

250. A temetésre a díszkíséreten kívül ki kell rendelni:

- zenekart;
- koporsóhoz díszőröket;
- rendjel vivőket;
- koszorú vivőket;
- koporsó vivőket (ha az elhunyt érdemeinek megfelelően illetékes magasabb vezetők ezt elrendelik);
- az elhunyt koporsóban való szállításához gépkocsit vagy lövegtalpat (ha erre külön utasítás van);
- rendjelek és érdemérmek vitelére párnánként egy-egy főt, mégpedig tábornokok és tisztek temetése esetén tiszteket, főtiszteket, tiszthelyettesek, tisztesek, rendőr rendfokozatúak temetésén tiszthelyetteseket, tiszteseket, rendőr rendfokozatúakat.

A Magyar Népköztársaság minden egyes érdemrendjét külön párnára kell tenni, érdemérmekből többet is lehet egy párnán elhelyezni. Az esetleges külföldi érdemrendeket és érdemérmeket egy külön párnán kell vinni.

A temetésre kirendelt díszkíséret tisztjei, a zenekar vezetője, a díszőrök, a rendjel, a koszorú (és a koporsó) vivők bal karjukon gyászkarszalagot viseljenek.

A koporsó fedelére az elhunyt sapkáját (tiszt temetése esetén kardot és hüvelyt, úgy hogy a penge a hüvelyt hegyesszögbe keresztezze) kell rögzíteni.

251. Ha az elhunyt rendőr szolgálati helyén halt meg a díszkíséretet és a temetésre fent felsorolt egyéb vezényelteket szervé-

nek vezetője rendelje ki. Az elhunyt temetésének idejét és helyét a magasabb rendőri szerv vezetőjével közölni kell.

252. Abban az esetben, ha a rendőr állandó szolgálati helyétől távol halt meg temetése helyéről (az elhunyt közvetlen hozzátartozójának meghallgatásával), a díszkíséret vezényléséről a magasabb rendőri szerv parancsnoka (vezetője) intézkedjen.

253. Az elhunyt koporsójához kirendelt díszőrség felállításának időpontját a temetést megszervező illetékes rendőri vezető határozza meg.

A koporsóhoz, ravatalhoz a díszőrségből két kettős őrt kell állítani. Az őrök „vigyázz"-ban álljanak, géppisztolyuk „mellhez" helyzetben legyen (karabélyuk vagy kardjuk „vállra" helyzetben).

Az egyik őrpár az elhunyt fejénél a koporsó két oldalán, a másik őrpár (csak főtisztek vagy magasabb rendőri szervek vezetői temetésekor) pedig az elhunyt lábánál a koporsó két oldalán attól két lépésre egymástól szemben álljon fel.

Az őröket 30 percenként váltani kell.

Menet alatt és a koporsó sírba bocsátásánál nincs őrség váltás.

254. Amikor a díszkíséret a ravatalozás helyére érkezik arccal a ravatalozó helyiség kijárata felé, vagy a helyiség előtti térség más alkalmas helyén vonalba sorakozzék fel. A zenekar a díszkísérettől négy lépésre jobbra álljon fel.

255. A díszkíséret és a díszőrség a temetés alatt tiszteletadást ne teljesítsen.

256. A ravatalnál elhangzó búcsúbeszédek alatt a zenekar ne játsszon.

257. Amikor a koporsóvivők a koporsót az épületből a gépkocsihoz (lövegtalphoz) kiviszik, a díszkíséret parancsnoka adja a „vigyázz! fogadás jobbról (balról)! tisztelegj!" vezényszót.

A zenekar játsszon gyászindulót. Ha a koporsót szállító jármű megindult, a díszőrség a tiszteletadást fejezze be és soroljon be a gyászmenetben előírt helyére.

A sírhelyhez menet rendje a következő:

– egymástól 3–5 lépés távolságra a koszorúvivők;
– utánuk ugyanilyen távolságra az elhunyt rendjeleinek, érdemérmeinek vivői a rendszeresített kitüntetéseinek megfelelő sorrendben;
– a gépkocsi (lövegtalp) a koporsóval;
– az elhunyt hozzátartozói;
– az elhunytat kísérő személyek (küldöttségek);
– a díszőrség (koporsó mellet nem levők része);
– a zenekar;
– díszkíséret;
– végül a megjelent gyászoló közönség.

Ha a menet gyalog megy a zenekar megszakításokkal gyászindulókat játszon.

A zártrenden kívül levő rendőrök a koporsó kivitelekor álljanak „vigyázzba" és kezüket emeljék sapkájukhoz.

A díszőrség őrei a koporsó két oldalán meneteljenek. Az őrök a géppisztolyt „mellhez", a karabélyt, illetve a kardot „vállra" helyzetben tartsák.

258. A temetés helyére való beérkezéskor a zenekar hagyja abba a zenét. A díszkíséret és a zenekar, ahogy a hely lehetővé teszi, álljon fel arccal a sír felé.

A koszorút, rendjeleket, érdemérmeket vivő rendőrök, valamint a díszőrök foglalják el helyüket a sírnál.

A koporsóvivők vegyék le a gépkocsiról (lövegtalpról) a koporsót, vigyék a sírhoz, helyezzék a sír fölé, illetve adják át a temetkezési szerv dolgozóinak.

259. Gyászbeszédek következnek.

260. A gyászbeszédek elhangzása után a koporsó sírba bocsátása közben a díszkíséret teljesítsen tiszteletadást oly módon, mint a koporsó kivitelekor. A zenekar játsszon gyászindulót. A díszkíséretből kijelölt alegység (karabéllyal) vaktölténnyel lőjjön három dísztüzet.

Egyes esetekben külön utasításra tüzérségi dísztüzet is lehet lőni.

A koporsó sírba helyezése után a díszkíséret teljesítsen tiszteletadást, a zenekar játsza a Magyar Népköztársaság állam him-

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /45

nuszát. A himnusz befejezése után a díszkíséret visszakozzék és álljon pihenjbe. Ekkor behantolják a koporsót, majd elhelyezik a koszorúkat. Ez alatt a zenekar játszon gyászindulókat. A temető területének elhagyása előtt a gyászjelvényeket le kell szedni, a díszőröket be kell vonni. Ezután a díszkíséret, — ahol erre lehetőség van — díszmenetben vonuljon el az elhunyt sírja előtt. A díszmenet alatt a zenekar játszon menetindulót.

261. A temetés befejezése után az elhunyt érdemrendjeit és érdemérmeit az egység (illetékes rendőri vezető) parancsnoka vegye át és juttassa el az elhunyt hozzátartozóihoz.

262. Ha a rendőrség tagja hivatásához, vagy szolgálatához méltatlan körülmények között hunyt el (ittas vezetés, öngyilkosság stb.) a gyászkíséret elmarad. Ilyen esetben küldöttség kirendeléséről az eset összes körülményeinek mérlegelése után a hatóság vezetője gondoskodik.

263. Ha a rendőrség tagja küldöttség tagjaként van kivezényelve a temetésre, akkor egyenruhában jelenjék meg, egyéb esetekben polgári ruhában is megjelenhet.

264. Országos gyász.

a) Az országos gyászt a Kormány rendeli el.

b) Az országos gyász elrendelése esetén a rendőrség épületeire fekete lobogót kell kitűzni.

c) Ha az elhunyt helyi, köztiszteletben álló, vezető funkcióban levő személyiség volt, akkor a hatóság vezetője rendelheti el a rendőri épületre a fekete lobogó kitűzését.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /46

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /47

III. Rész.

SZOLGÁLATI JOGOK ÉS KÖTELESSÉGEK

A) Szolgálati jogok

Általában

265. A rendőrség tagját megilletik mindazok a jogok és kedvezmények, melyeket az Alkotmány általában az állampolgárok részére biztosít. Ezen túlmenően megilletik a rendőri szolgálattal összefüggő alábbi jogok is.

Büntetőjogi védelem

266. A rendőrség tagja szolgálati ténykedése közben, illetve azzal kapcsolatban a hivatalos személyt megillető büntetőjogi védelemben részesül.

Egyenruha viselés joga

267. A rendőrség egyenruházott tagja az „Öltözködési Szabályzatban" előírtak szerint jogosult a részére rendszeresített egyenruhát viselni és joga van a megállapított normák szerinti ruházatra és felszerelésre.

Fegyverviselési jog

268. A rendőrség tagja jogosult szolgálati fegyver viselésére.

Illetményre való jog

269. A rendőrség tagjának joga van rendfokozatának, szolgálati idejének és beosztásának megfelelő illetményre. Az illet-

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /48

ményből levonást, visszatartást csak bírói (hatósági) felfüggesztési vagy kártérítési határozat alapján lehet végezni.

Pihenésre való jog

270. A rendőrség tagját szolgálatának letöltése után szabadidő (pihenési idő) illeti meg.

271. A rendőrség tagját az erre vonatkozó rendelkezésekben előírt tartamú szabadság illeti meg, melyet az illetékes szolgálati elöljáró engedélyez.

Az évi szabadságot egész évre előre elkészített szabadságolási terv szerint kell kiadni. A szabadságolási tervet szolgálati érdekből és rendkívüli esetben az elöljáró megváltoztathatja, illetve a rendőrség szabadságon levő tagját visszarendelheti.

272. Rendkívüli szabadság csak különösen indokolt esetben engedélyezhető, ha a rendes szabadság már kiadásra került és rendkívüli körülmények indokolják további szabadság engedélyezését.

273. A rendőrség állami (vagy egyéb) oktatásban résztvevő tagját a hatályos rendelkezések alapján tanulmányi szabadság illeti meg.

274. A rendőrség tagja — ha rendkívüli körülményei indokolttá teszik — illetménynélküli szabadságot kérhet.

275. A rendőrség tagját betegség esetén egészségügyi szabadság illeti meg. A rendőrség tagjának egészségügyi szabadságát az illetékes (BM vagy más hatósági) orvos javaslata alapján a közvetlen szolgálati elöljáró engedélyezi.

Az egészségügyi szabadság az évi rendes szabadságba nem számítható be.

276. A rendőrség nőtagjainak a fenálló rendelkezések szerint szülési szabadság, illetőleg szoptatás céljára munkaidő kedvezmény jár.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /49

Egészségügyi ellátásra való jog

277. A rendőrség tagját – a külön utasításban megállapított szabályok szerint – ingyenes orvosi ellátás és gyógyintézeti gondozás illeti meg.

Nyugellátásra való jog

278. A rendőrségnek szolgálati idejét letöltött vagy a szolgálatra egyébként alkalmatlanná vált tagja a mindenkori szabályozás szerinti nyugdíjra jogosult.

Kérelemre és panaszra való jog

279. A rendőrség tagja szolgálati és személyi kérelmét a szolgálati út betartásával szóbelileg vagy írásban terjesztheti elő. Szóban előterjesztett kérelem esetén az elöljáró elrendelheti, hogy azt az alárendelt írásban is rögzítse.

280. A rendőrség tagja jogosult arra, hogy az elöljáró részéről őt ért jogtalan cselekedet, intézkedés, mulasztás, valamint a szabályzatokban előírt jogainak megsértése miatt panaszt tegyen.

A panaszt szóban vagy írásban lehet benyújtani. Az elöljáró a szóban előterjesztett panaszt foglalja jegyzőkönyvbe.

A panaszt minden esetben a szolgálati út betartásával kell előterjeszteni. Amennyiben a panasz a közvetlen elöljáró ténykedése ellen irányul, akkor annak közvetlen elöljárójához kell előterjeszteni.

Minden beosztott csak a személyét ért sérelem esetén és saját nevében tehet panaszt. Csoportosan vagy mások nevében panaszt tenni tilos.

B) Szolgálati kötelességek

Általában

281. A rendőrség tagjának általános kötelessége az Alkotmányban meghatározott állami, társadalmi és gazdasági rendnek, valamint az állampolgárok személyének és jogainak védelme.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /50

Szolgálati fellépés kötelezettsége

282. A rendőr köteles intézkedni, ha az állam biztonságát, közrendet, közbiztonságot sérelem éri vagy veszély fenyegeti.

283. Az intézkedési kötelezettség a szolgálatban nem levő rendőrre is vonatkozik, ha szolgálatot teljesítő rendőr nincs jelen, vagy ha a szolgálatos rendőr egymaga az intézkedést foganatosítani nem tudja.

Rendőri intézkedés foganatosítására jogosultak, illetve kötelezettek

284. Rendőri intézkedést csak rendőr foganatosíthat.

285. A rendőrségi szakszolgálatos is köteles intézkedni, ha más intézkedésre jogosított rendőr nincs jelen vagy egymagában az intézkedést végrehajtani nem tudja.

286. A rendőri alkalmazott rendőri intézkedésre nem jogosult.

Szolgálati fellépés módja

287. Szolgálati fellépése során a rendőr legyen udvarias, határozott és körültekintő. Kerülje a feltűnést, tartsa be a törvényességet.

288. Ha intézkedés során az első felszólításnak nincs meg a kellő eredménye, az intézkedő rendőr helyezze kilátásba a szigorúbb rendszabályok (személyes szabadságot korlátozó intézkedés, kényszerítő eszközök) foganatosítását és használja ilyenkor a „törvény nevében" figyelmeztetést.

289. Nagy körültekintéssel és óvatossággal járjon el az intézkedő rendőr éjszaka, ismeretlen, gyanús vagy ittas személyekkel, valamint a határ mentén foganatosított intézkedés alkalmával.

Különösen vigyázzon arra, hogy le ne fegyverezzék, figyelmét a szolgálati ténykedésről el ne vonják, vagy lekötöttségét bűntett elkövetésére fel ne használják.

Az intézkedő rendőr szükség esetén kérje a helyőrségi rendészeti járőr, illetőleg a lakosság segítségét az utcán és a szórakozóhelyeken a rend helyreállítására.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /51

A rendőrséghez tartozás igazolása

290. Az egyenruhás intézkedő rendőrt egyenruhája igazolja. A szolgálatilag fellépő egyenruhás rendőr azonban annak a személynek kívánságára, akinek a sérelmére intézkedett, köteles az intézkedés befejezése után nevét, rendfokozatát és szolgálati helyét közölni.

291. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés előtt köteles felmutatni rendőrigazolványát.

A rendőri kötelesség elmulasztása vagy túllépésének következménye

292. A rendőrt, ha szolgálati kötelességét gyávaságból vagy egyéb ok miatt elmulasztja, vagy a szabályokon túlmenően gyakorolja, a „BTK" vagy a „Fegyelmi Utasítás" szerint felelősségre kell vonni.

Jelentés, feljelentés

293. A rendőrség tagja intézkedéséről, megfigyeléséről, az általa vagy mások által észleltekről, talált tárgyakról, ismeretlen tettes által elkövetett büntetendő cselekményekről és személyét érintő ügyekről szóbeli jelentést tesz vagy jelentést ír. Fontosabb esetekben, vagy utasításra, a szóbeli jelentést utólag írásban is meg kell tenni. A jelentés rövid, szabatos, tárgyilagos legyen.

294. Feljelentést a rendőrség tagja az általa észlelt és figyelmeztetéssel meg nem előzhető szabálysértésekről, továbbá bűntettekről akkor tesz, ha a tettest vagy részest, illetve az ilyen cselekményekkel alaposan gyanúsíthatókat személy szerint meg tudja nevezni. A feljelentés világos, határozott, áttekinthető, részletezett és megbízható legyen. A feljelentést parancsnokának adja át.

Személyes szabadságot nem korlátozó szolgálati kötelességek

Felvilágosítás adás

295. A rendőrség tagjának kötelessége a hozzáfordulóknak — az államtitok és szolgálati titok szigorú megőrzése mellett — a szükséges közérdekű felvilágosítást megadni. E célból a közbizton-

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /52

sági szolgálatot ellátó rendőr a rendszeresített segédleteket köteles magánál tartani.

296. A járőr vagy ennél nagyobb egységnél a felvilágosítást a parancsnok adja meg.

Elsősegélynyújtás

297. A rendőrség tagja az arra rászorulóknak köteles elsősegélyt nyújtani.

Figyelmeztetés

298. A figyelmeztetés olyan megelőző intézkedés, amit a rendőrnek a csekélyebb jelentőségű rendzavaró események (pl. kisebb súlyú szabálysértés) esetén kell alkalmazni.

299. Amennyiben a rendőr szükségesnek tartja a figyelmeztetést hely, idő, személy és ok megjelölésével jegyezze fel és jelentse előljárójának.

300. A rendőr figyelmeztetés megkezdése előtt, majd az intézkedés befejeztével tisztelegjen és „eltávozhat" szóval bocsássa útjára a figyelmeztetettet.

301. Ha két vagy több főből álló járőr lép fel, a figyelmeztetést és az ezzel kapcsolatos intézkedést a járőrvezető végezze.

Igazoltatás

302. A rendőr köteles igazoltatni azokat a személyeket, akik magatartásukkal alapos gyanut keltenek arra, hogy bűntett elkövetésére készülnek, bűntettet követtek el vagy körözés alatt állnak.

303. Igazoltatni kell azt a személyt is, aki ellen feljelentést akar tenni vagy akivel szemben személyes szabadságot korlátozó intézkedést alkalmaz.

304. A rendőr az igazoltatás megkezdésekor hozza érthetően és udvariasan az illető személy tudomására igazoltatási szándékát. Gyanús egyén igazoltatásánál különös gonddal járjon el, éberen figyelje az igazoltatott személyt.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /53

305. A személyazonosság igazolására a személyi igazolványt el kell fogadni. Elfogadható továbbá a fegyveres erők, fegyveres és rendészeti testületek, valamint az országgyűlési képviselők és tanácstagok igazolványai is.

306. A rendőr egyszerű eseteknél – bűntettek fennforgásán kívül – más jelenlevő, általa személyesen ismert vagy szavahihető személy igazolását is elfogadhatja.

307. Az igazoltatás során meg kell állapítani az igazoltatott személy:

- nevét, esetleg előző nevét, nőknél leánykori nevét is,
- születési helyét és idejét (év, hó, nap),
- foglalkozását, munkahelyét,
- pontos lakcímét (ideiglenes lakását is),
- apja, anyja nevét,
- családi állapotát, gyermekei számát,
- személyi igazolványának sorozatát, számát és érvényességi idejét.

308. Azt a személyt, aki magát elfogadható módon igazolni nem tudja, igazolása végett be lehet kísérni a legközelebbi rendőri szervhez, vagy olyan szervhez, illetve személyhez, amely, illetve aki az illető személyazonosságát igazolni tudja.

309. Harmadik személy indokolt kérelmére köteles a rendőr bárkit igazoltatni.

310. Harmadik személy kérelmére történő igazoltatás esetén a rendőr először az igazoltatást kérő személyt igazoltassa, majd győződjön meg a kérelem indokoltságáról és utána foganatosítsa az igazoltatást. Annak eredményét – indokolt esetben – az igazoltatást kérő személlyel közölje, illetve ha az igazoltatást kérő polgári személy, annak adatait az igazoltatott részére átadhatja. Az eseményről mind az igazoltatást kérő, mind az igazoltatott személy adataival tegyen írásbeli jelentést.

311. Harmadik személy felhívására történt igazoltatás során, ha az igazoltatott személynek előállítása, vagy elfogása válik szükségessé, a rendőr kérje fel az igazoltatásra őt felhívó személyt, hogy ő is kövesse az előállítás helyére.

312. A gépjárművezetők és utasok igazoltatásánál a rendőr – helységben – a gépjárművet lehetőleg olyan helyre állíttassa, ahol az a forgalmat nem akadályozza, majd foganatosítsa az igazoltatást.

313. Rakomány ellenőrzésénél, súlyosabb szabálysértés vagy bűntett alapos gyanúja esetén a gépkocsi vezetőjét a rendőr szólítsa fel, hogy a gépjárműből szálljon ki. Ezután az igazoltatást úgy végezze, hogy a gépkocsivezetőt, valamint a gépkocsiban levő személyeket szemmel tarthassa.

314. Helységeken kívül történő igazoltatásnál a motort le kell állíttatni.

315. Határövezetben történő igazoltatáskor – gyanús körülmények esetén – a gépkocsiból minden személyt ki kell szállíttatni.

Helyszínbírságolás

316. A helyszínbírságolással megbízott rendőr azokkal a személyekkel szemben, akik közlekedésrendészeti, vasúti vagy vízirendészeti szabályokat nem tartják be, – tettenérés esetén a helyszínen – a vonatkozó rendeletben meghatározott esetekben és módon pénzbírságot szabhat ki.

317. A rendőr helyszínbírságolási joga a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó személyekre is kiterjed.

318. Helyszínbírságolást gyermek, illetve fiatalkorú, valamint diplomáciai vagy más személyes mentességet élvező személyekkel szemben alkalmazni nem szabad.

319. A rendőr a helyszíni pénzbírság alkalmazásának mellőzésével a szabálysértési eljárás megindítása céljából feljelentést köteles tenni a tettenért személy ellen, ha

- az elkövető a helyszínbírságolás ellen kifogást emel,
- szabálysértésének baleseti veszélyessége nagyfokú,
- ha egyidejűleg több rendelkezésbe is ütköző szabálysértést követett el,
- igazolja vagy azt állítja, hogy gyermek vagy fiatalkorú,

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /55

– diplomáciai vagy más személyes mentességi jogára hivatkozik.

Katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó személy – amennyiben a helyszínbírságot nem fizeti meg – ellene a szabálysértési feljelentést az illetékes parancsnokságához kell megküldeni.

320. A szabálysértést elkövető személlyel a rendőr közölje az általa elkövetett szabálysértést és az emiatt foganatosítandó intézkedést (megbírságolja, feljelenti).

Személyes szabadságot korlátozó szolgálati kötelesség

A bekísérés

321. Bekísérés az a szolgálati kötelesség, amikor a rendőr valakit saját érdekében azért korlátoz személyes szabadságában, hogy részére védelmet biztosítson.

322. Be kell kísérni:

a) a magával tehetetlen részeg személyt, ha botrányt nem okoz, de közterületről, illetőleg nyilvános helyről való eltávolítása csak rendőri intézkedés során lehetséges;

– Ha a részeg személy lakásáról felvilágosítást adni képtelen, vagy ha a feltalálási helyétől a lakása távolabb esik, mint a legközelebbi rendőri szerv – a legközelebbi rendőri szervhez: községekben a kmb. irodába, vagy rendőrőrsre, városban a a kapitányságra, vagy rendőrőrsre kell bekísérni és kijózanodásáig visszatartani.

– Ha részeg személy lakását megtudja mondani és a rendőrség eljáró tagja vagy más személy ismeri és a részeg személy lakása közelebb van, mint a legközelebbi rendőri szerv, a részeg személyt lakására kell kísérni és ott felnőtt hozzátartozójának át kell adni azzal a figyelmeztetéssel, hogy a lakásból való eltávozását kijózanodásáig akadályozza meg.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /56

– Ahol kijózanító szobák állnak rendelkezésre a részeg személyt oda kell bekísérni.

b) aki öngyilkosságot kísérel meg vagy szándékozik elkövetni;

– Az öngyilkosságot megkísérlő vagy elkövetni szándékozó személyt a legközelebbi rendőri szervhez kell bekísérni, öngyilkossági szándékáról lebeszélni és amennyiben ez sikerrel jár, tőle nyilatkozatot kell venni és szabadon kell bocsátani.

– Ha a személy öngyilkossági szándékáról nem mond le, a bekíséréstől számított 12 órán belül hozzátartozójának, gondozójának felügyeletére kell bízni, vagy szükség esetén egészségügyi intézetbe szállítani.

c) a közterületen talált ön- és közveszélyes elmebeteget, vagy magatehetetlen, hajléktalan, bármely okból gyámoltalan személyt;

– Ön- és közveszélyes vagy magatehetetlen elmebeteggel történő intézkedésnél – szükség esetén mások segítségül hívása útján – meg kell akadályozni, hogy az elmebeteg magában vagy másban kárt tegyen.

Budapesten és más városokban a személy elszállításához mentőket kell kihívni.

– Magánlakásban, ha a lakók életét, testi épségét vagy vagyontárgyait veszélyezteti és a késedelem veszéllyel jár, a közvetlen hozzátartozó (ezek hiányában a lakók) felkérésére – köteles a rendőr a legcélravezetőbb intézkedés alkalmazásával az elmebeteget ártalmatlanná tenni. A személy elszállítása érdekében a mentőket kell értesíteni.

– Az elmebeteg magánlakásból történő elszállítása esetén, ha nincs közvetlen hozzátartozója, a rendőr köteles a személy vagyontárgyait biztonságba helyezni (lakás lepecsételése tanúk jelenlétében),

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /57

Az intézkedésről a rendőr közvetlen előljárójának írásban tegyen jelentést.

– Felügyeletből megszökött elmebeteget a rendőr a legközelebbi rendőri szervhez kísérje be. Értesíteni kell azt a szervet vagy hozzátartozót, ahonnan, illetve akitől az elmebeteg megszökött, a beteg visszaszállítása érdekében.

– Hajléktalan és bármely okból gyámoltalan személyt városokban a rendőrkapitányságra, községi őrs és kihelyezett kmb. székhelyén az őrsre vagy kmb. irodára, ahol rendőri szerv nincs, ott a tanács vb-re kell bekísérni a további intézkedés megtétele végett.

d) eltévedt vagy csavargó gyermeket:

– Az eltévedt gyermeket, amennyiben meg tudja mondani szülei nevét és lakhelyét – és a lakóhelye közelebb van, mint a legközelebbi rendőri szerv – szülei lakására kell kísérni. Ha a gyermek távolabb lakik, mint a legközelebbi rendőri szerv, akkor a rendőrségre kell kísérni és értesíteni kell hozzátartozóit.

– Ha az eltévedt gyermek a lakhelyét megmondani nem tudja, Budapesten a Fiatalkorú és Gyermekvédelni Osztályra, egyébként a tanács vb-re kell bekísérni a további intézkedés végett.

– A csavargó, továbbá a garázda, kolduló, hazárdjátékot űző, hajléktalan vagy felügyelet nélkül élő gyermeket, Budapesten a Fiatalkorú és Gyermekvédelmi Osztályra, városokban és községekben a rendőri szervhez, ennek hiányában a tanács vb-hez kell kísérni és a gyermeket hazaszállítása, illetve további intézkedés lefolytatása végett át kell adni.

– A rendőri szervekhez bekísért gyermeket meg kell vizsgáltatni orvossal. Betegség esetén a szükséges orvosi ellátásról mindaddig gondoskodni kell,

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /58

amíg a bekísért gyermeket el nem engedik. A bekísérés alkalmával a gyermekkel gondos, figyelmes magatartást kell tanúsítani. A rendőri szervekhez előállított gyermeket bűnöző vagy ittas felnőttkorú személyekkel egy helyiségben elhelyezni még időlegesen sem szabad.

e) a tömeg által üldözött személyt vagy akinek életét, testi épségét közvetlen veszély fenyegeti;

– A tömeg által üldözött személy vagy akinek életét, testi épségét másként el nem hárítható közvetlen veszély fenyegeti, a rendőr haladéktalanul helyezze biztonságba. Ennek érdekében be kell kísérni a legközelebbi rendőri szervhez.

– A rendőri szerv székhelyén kívül védelemben részesített személyt a legközelebbi tanács vb-hoz kísérje a rendőr, gondoskodjon személyi biztonságáról. Amennyiben saját ereje a személy megvédéséhez kevésnek bizonyul, a rendőr az eseményre vonatkozólag közvetlen parancsnokának, távollétében magasabb előljárójának tegyen jelentést és szükség esetén kérjen erősítést.

– A rendőri szerv székhelyén védelemben részesített személynek a város, község teületéről való zavartalan eltávozását is biztosítani kell.

Előállítás

323. Előállításnak nevezzük a rendőrnek azt a szolgálati kötelességét, amikor valakit a közbiztonság érdekében – szükség esetén kényszer alkalmazásával is – személyes szabadságában korlátoz.

324. Elő kell állítani:

a) akit a rendőr elfogott;

b) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hiteltérdemlően igazolni, személyi igazolványának vagy az abban bejegyzett adatoknak a hitelessége kétes,

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /59

vagy személyazonossága megállapítására vonatkozó adatok bemondását, illetve annak igazolását megtagadja;

– Amennyiben az igazoltatott személy az általa megjelölt helyen, akár útközben, a bemondott személyi adatait megfelelően igazolja, és ellene bűncselekmény alapos gyanúja nem merült fel, szabadon kell bocsátani.

– Ha a magát igazolni nem tudó személy a társaságában levő más, hitelt érdemlő személyekkel tudja magát igazolni, az előállítást mellőzni kell.

c) aki a szabálysértést a rendőr figyelmeztetése ellenére is folytatja;

– A rendőr határozott fellépéssel szüntesse meg a szabálysértést és a személyt a legközelebbi rendőri szervhez állítsa elő.

– A szabálysértést elkövető személyadatainak megállapítása után, ha a további szabálysértés elkövetésétől nem kell tartani, a szabálysértőt el kell engedni.

d) a nyilvános helyen botrányt okozó részeg személyt;

– a botrányt okozó részeg személyt kijózanodásáig elő kell állítani a legközelebbi rendőri szervhez. Indokolt esetben igénybe kell venni más személyek segítségét vagy elszállítására alkalmas közlekedési eszközt.

– Ahol kijózanító szoba működik a botrányt okozót oda kell szállítani. Nem szállítható kijózanító szobába a súlyos botrányt (garázdálkodást) megvalósító részeg személy.

e) az engedély nélküli árusítás vagy tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tettenért személyt;

– Engedély nélküli árusítás esetén az előállításra abban az esetben kerülhet sor, ha az árunak a

rendőri szervhez való beszállítása – lefoglalás, vegyvizsgálat, megsemmisítés stb. céljából – szükségessé válik.

– Tulajdon elleni szabálysértés esetén az előállítást akkor kell foganatosítani, ha a tettenért személlyel szemben bűncselekmény elkövetésének gyanúja is fenn áll.

f) az elővezetendő személyt, ha ez az elővezetés végrehajtása érdekében szükséges;

– Az elővezetendő személy előállítására sor kerülhet, ha:

az elővezetés helye az elővezetendő lakóhelyétől távol esik (más község, város, megye) és a közlekedési eszközök indulásának, csatlakozásának ideje szükségessé teszi;

az elővezetendő munkaidejének kezdete és az elővezetés foganatosításának időpontja közötti idő ezt indokolja;

az elővezetendő olyan előző magatartást tanúsított, mellyel az elővezetés meghiúsítására törekedett.

g) az eltűntként körözött személyt, akinek előállítását a körözést kibocsátó szerv kifejezetten kérte;

– Az eltűntként körözött személyt rendőri szervhez kell előállítani. Az előállítás tényéről a körözést kibocsátó szervet haladéktalanul értesíteni kell az előállítást végrehajtó rendőri szervnek.

h) aki a határövezetben jogtalanul tartózkodik, vagy benntartózkodása esetén a határövezetre vonatkozó rendelkezéseket megszegi;

– A rendőr a határövezetre vonatkozó rendelkezéseket megszegő személyt a legközelebbi rendőri szervhez állítsa elő, s az ügy tisztázása végett tegyen jelentést.

i) aki nyilvános helyen vagy házról-házra járva koldul;

– A testi fogyatékosságban szenvedő kolduló személyről a rendőr haladéktalanul tegyen távbeszélőn jelentést a kapitányságnak a koldus gépkocsin történő elszállítása érdekében.

– A testi fogyatékosságot színlelő személyt a rendőr a legközelebbi rendőri szervhez állítsa elő.

325. Az előállításnál a rendőr közölje az előállítandó személylyel, hogy az előállítás miért és hová történik.

Az elfogás

326. Az elfogás az a szolgálati kötelesség, amikor a rendőr valakit elfogatóparancs alapján vagy saját kezdeményezéséből foglyul ejt.

327. El kell fogni azt:

a) akinek őrizetbevételét, előzetes letartóztatását a rendőrhatóság, ügyészség, bíróság elrendelte, vagy aki ellen elfogatóparancsot adtak ki:

– Az elfogás tényéről az őrizetbevételt, előzetes letartóztatást elrendelő vagy az elfogatóparancsot kibocsátó szervet haladéktalanul értesíteni kell az elfogást végrehajtó rendőri szervnek.

b) aki az őrizetbevételre jogosult hatóság vagy annak valamely szerve őrizetéből megszökött;

– Az elfogást végrehajtó rendőri szervnek az elfogás tényéről haladéktalanul értesíteni kell azt a hatóságot, vagy szervet, ahonnan a szökés történt.

c) aki a bűntett elkövetését megkísérelte vagy akit bűntett elkövetésén tettenértek, aki bűntett elkövetése után megszökött vagy elrejtőzött.

– Csak akkor, ha az elkövető személyazonossága nem állapítható meg, ha bejelentett lakással nem rendelkezik, akit a rendőrség veszélyes bűnözőként tart nyilván, vagy aki rendőri felügyelet alatt áll.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /62

d) aki súlyos bűntett elkövetésével alaposan gyanúsítható;

– Súlyos bűntettet követ el, akinek 5 év vagy ennél hosszabb szabadságvesztéssel büntetendő a cselekménye.

e) akinek gyanús körülmények között bűntett elkövetésére alkalmas, vagy olyan tárgy van birtokában, amelynek törvényszerű birtoklása vagy használata tekintetében alapos a kétség;

f) akit a bíróság vagy a rendőrhatóság egy vagy több meghatározott helységből vagy az ország területének meghatározott részéből kiutasított vagy kitiltott és oda engedély nélkül visszatért, vagy a rávonatkozó rendelkezéseket megszegi;

g) aki a jogszerűen intézkedő rendőrnek ellenszegül, bántalmazza, szidalmazza vagy sértegeti;

h) aki az előállításnak vagy elővezetésnek bármilyen módon ellenszegül.

328. Az intézkedő rendőr az elfogás végrehajtásánál – ha a körülmények megkívánják – helyezze fegyverét lövésre kész állapotba.

329. A foglyul ejtés a következő kijelentéssel történik: „A törvény nevében foglyom, mert bűntett elkövetésével alaposan gyanúsítható (vagy mert körözik stb.), ezért Önt a kapitányságra (őrsre) előállítom. Figyelmeztetem, hogy ha szökést kísérel meg, kényszerítő eszközt fogok használni."

330. Elfogáskor – előállítás előtt – az elfogott személy ruházatát át kell vizsgálni.

A ruházat átvizsgálása

331. A rendőr az előállított vagy elfogott személy felső ruházatát – a támadásra vagy szökésre, illetve önmagában való kártevésre alkalmas tárgyak elvétele céljából – az eljárást szenvedő nemétől függetlenül átvizsgálhatja.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /63

A személyes szabadságot korlátozó intézkedések közös rendelkezései

Általában

332. A személyes szabadság korlátozása esetén az intézkedő rendőr vigyázzon arra, hogy az eljárást szenvedő semmit el ne dobjon, meg ne semmisítsen, másnak át ne adjon. Akadályozza meg továbbá, hogy másokkal szóban, írásban vagy jellel érintkezzék.

333. Az eljárást szenvedő fél kérelmére — amennyiben a költségeket előzetesen fedezi az előállítás, elővezetés bérkocsin is foganatosítható.

334. A hatóság ellátmányának terhére az intézkedő rendőr akkor vehet igénybe gépkocsit, ha az intézkedés eredményessége vagy a rendőrség tekintélyének megóvása érdekében szükséges.

335. Bűntettes üldözése és elfogása, valamint a baleset áldozatának elszállítása érdekében a rendőr jogosult közhasználatú, közületi és egyéb járművet igénybe venni. A rendőr nem vehet igénybe: „A", „DT" és a külföldi forgalmi rendszámú gépkocsikat.

Eljárás betegekkel szemben

336. Ha olyan személyt kell előállítani, elővezetni vagy elfogni, akinek betegsége ezt nem teszi lehetővé, úgy azt a helyszínen kell őrizni vagy szükség esetén elszállításáról gondoskodni.

Eljárás közérdekű beosztásban levő dolgozóval szemben

337. Olyan személy előállításánál, elővezetésénél, illetőleg elfogásánál, akinek munkahelyén azonnali helyettesítésére közérdekből szükség van, az eljárás szenvedőnek a közvetlen vezetőjét — ha az utóbbival szemben is gyanú merülne fel, — annak vezetőjét a szükséges helyettesítés céljából még a rendőri intézkedés foganatosítása előtt értesíteni kell. A helyettes megérkezéséig csupán a legszükségesebb intézkedéseket kell elvégezni.

338. Ha az előzetes értesítés miatti késedelemből veszély származhatik, úgy az intézkedéssel egyidejűleg kell az értesítést

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /64

adni. Ha az elfogott vagy elővezetendő személynek szolgálati helyéről való elővezetése a közérdek, vagy a közbiztonság veszélyeztetésével járna, akkor az intézkedéssel addig kell várni, amíg az illető személy helyettesítője meg nem érkezik.

Elállás az intézkedéstől

339. A rendőr saját kezdeményezéséből, már folyamatban tett előállítástól vagy elfogástól elállhat, ha annak oka időközben megszűnt. Erről a rendőr köteles jelentést tenni parancsnokának.

340. Az elővezetést a rendőrnek mindig teljesíteni kell. A pénzbüntetést helyettesítő szabadságvesztés büntetés végrehajtása céljából való elővezetésnél az elővezetést mellőzni kell, ha az elővezetendő okmánnyal igazolja, hogy a pénzbüntetést befizette.

C) Rendőrhatóságok (rendőrhatósági jogkörrel felruházott rendőri szervek) intézkedési joga

Idézés

341. Az idézés a rendőrhatóságnak az a joga, melynek alapján a nála folyamatban levő büntető ügyekben kihallgatás, tényállás tisztázás stb., valamint igazgatásrendészeti ügyekben az ügy elintézése céljából a szereplő feleket megjelenésre kötelezheti.

342. Írásbeli idézésre köteles mindenki az azt kibocsájtó rendőri szerv előtt, a kitűzött időben megjelenni.

343. Az idézést az idézési jogkörrel megbízott rendőr végezheti. Az idézés írásban — általában szabvány nyomtatvánnyal — történik. Sürgős esetben az idézés történhet távirattal, vagy telefon útján is.

344. Az idézés szabályait a büntető eljárásról szóló tvr.-en kívül az államigazgatási eljárásról szóló törvény tartalmazza.

345. Ha a megidézett a szabályszerű idézésre nem jelenik meg, az elmaradást alapos okkal előzetesen ki nem menti, elővezetését lehet elrendelni.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /65

Elővezetés

346. Az elővezetés az a szolgálati kötelesség, amikor a rendőr valakit – elővezetési parancs alapján – személyes szabadságában azért korlátoz, hogy őt az illetékes hatóság elé állítsa.

347. Az elővezetést mindig írásban kell elrendelni. Ennek tartalmaznia kell a kibocsájtó szerv megjelölését, az elővezetendő nevét, lakáscímét, az eljárás alapjául szolgáló cselekményt, az elővezetés elrendelésének okát, az előállítás helyét és idejét, a kibocsájtó szerv pecsétjét és az elrendelő aláírását.

348. Az elővezetési parancsot a rendőr először ismertesse az elővezetendő személlyel, utána kézbesítse, majd adjon arra módot, hogy az évszaknak megfelelően felöltözzék, pénzt, élelmet, vegyen magához és hozzátartozóitól elbúcsúzzék.

349. Gyanús körülmények esetén a rendőr vizsgálja át az elővezetendő ruházatát.

350. Az elővezetés foganatosítása érdekében a szükséges kényszerintézkedés is alkalmazható.

351. Az elővezetés esetén a rendőr csak a szabályszerű végrehajtásért felel, az elővezetés jogszerűségéért a rendelkezést kibocsájtó személy felelős.

Őrizetbevétel

352. Őrizetbevétel az a személyes szabadságot korlátozó intézkedés, amikor a rendőrhatóság – a törvényes feltételek fennforgása esetén indokolt írásbeli határozat alapján – valakit a közrend, közbiztonság, valamint – gyanúsított személy esetében – a bűnügy felderítése érdekében személyes szabadságától megfoszt.

353. Az őrizetbevétel feltételei:

Őrizetbe lehet venni:

– a nyomozás elrendelése előtt halaszthatatlan nyomozási cselekményként tettenérés vagy szökés esetén a bűntett elkövetőjét;

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /66

– szabadságvesztéssel büntetendő bűntett elkövetésével gyanúsítható személyt a terheltté nyilvánítás előtt, amennyiben az ügy felderítése szükségessé teszi;
– megtalálása esetén azt a terheltet, aki ellen elfogatóparancsot bocsájtottak ki;
– azt a terheltet, akinek – előreláthatólag – kényszergyógykezelését kell elrendelni;
– az 1960. évi 14. sz. tvr.-ben meghatározott szabálysértések elkövetőit.

354. Az őrizetbevétel legfeljebb 72 óráig tarthat.

355. Őrizetbe lehet venni továbbá:
– az előállított személyt, ha az őrizetbevételt a személyazonosság megállapítása vagy az őrizetbevett személy érdekei (túlittasság, ön- és közveszélyes állapot) szükségessé teszi. Ennek tartama 24 óra, mely bűntett alapos gyanúja esetén – ügyészi jóváhagyás alapján – további 48 óráig meghosszabbítható.

356. A gyanúsítottat, ha az őrizetbevétel időtartama alatt terhelté nem nyilvánították és előzetes letartóztatását nem rendelték el, szabadon kell bocsátani.

Előzetes letartóztatás

357. Az előzetes letartóztatás az a személyes szabadságot korlátozó intézkedés, amikor a terheltet írásbeli indokolt határozat alapján – ügyészi jóváhagyással – a rendőrhatóság fogva tartja.

358. Előzetes letartóztatást csak abban az esetben lehet elrendelni, ha

a) a tettenért terhelt kiléte nem állapítható meg,

b) a terhelt megszökött, a hatóság elől elrejtőzött, vagy a terhére rótt bűntett büntetésének súlyosságánál fogva vagy egyéb okból szökésétől vagy elrejtőzésétől lehet tartani;

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /67

c) alaposan feltehető, hogy a terhelt szabadlábon hagyása esetén a bűntett felderítését meghiúsítaná, vagy megnehezítené;

d) a terhelt az eljárás alatt újabb bűntettet követett el, úgyszintén akkor is, ha attól lehet tartani, hogy szabadlábon hagyása esetén az általa megkísérelt vagy előkészített bűntettet végrehajtaná vagy újabb bűntettet követne el;

e) a terhelt szabadlábon hagyása az elkövetett bűntett jellege folytán a köznyugalmat zavarná.

Előzetes letartóztatásnak kizárólag olyan bűntett miatt van helye, amelyre a törvény büntetésül szabadságvesztést rendel.

359. A magánindítvány megtétele előtt előzetes letartóztatás nem rendelhető el, ha büntető eljárásnak csak magánindítványra van helye.

360. Előzetes letartóztatást fenntartani és megszüntetni csak ügyészi jóváhagyással szabad.

361. Az előzetes letartóztatást, illetve annak fenntartását írásban foglalt indokolt határozattal kell elrendelni.

362. Az előzetes letartóztatásban levő terheltet lehetőleg másoktól elkülönítve kell őrizni. Ha ez nem lehetséges, gondoskodni kell arról, hogy ugyanannak a bűntettnek az elkövetőit egymással együttesen ne őrizzék.

363. Az előzetes letartóztatás legfeljebb egy hónapig tart. Ha az ügy rendkívül bonyolultsága indokolja az előzetes letartóztatást, a megyei (fővárosi) főügyész további két hónappal meghosszabbíthatja.

Az előzetes letartóztatást három hónap eltelte után csak a legfőbb ügyész tarthatja fenn.

364. Az eljáró rendőrhatóságnak arra kell törekednie, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson, ezt a nyomozás késedelem nélküli teljesítésével is elő kell mozdítani.

365. A letartóztatást azonnal meg kell szüntetni a nyomozás megszüntetése esetében, valamint ha az előzetes letartóztatás oka megszűnt, vagy leghosszabb tartama lejárt.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /68

Lakóhely elhagyásának tilalma

366. A rendőrhatóság indokolt esetben az előzetes letartóztatás elrendelése helyett a szabadlábon levő terheltnek megtilthatja, hogy lakóhelyét engedély nélkül elhagyja. Ezt megindokolt határozatban kell elrendelni, melyet az illetékes ügyész hagy jóvá. A határozat tudomásulvételét a terhelt aláírásával igazolja.

367. A tilalom megszegése esetén a terheltet előzetes letartóztatásba lehet helyezni. Erre a terheltet a tilalom elrendelésekor figyelmeztetni kell.

Házkutatás

368. A rendőrhatóság elrendelheti ház, lakás vagy más helyiség átkutatását, ha alaposan feltehető, hogy ez az intézkedés a bűntett elkövetőjének kézrekerítésére, bűntett nyomainak felderítésére vagy valamely tárgyi bizonyíték megtalálására vezet.

369. A házkutatást írásbeli határozattal kell elrendelni.

370. A házkutatáshoz írásbeli határozatra nincs szükség, ha
- a késedelem veszéllyel jár,
- a tettenért megszökött vagy olyan terheltet kell kézrekeríteni, akinek előzetes letartóztatását rendelték el,
- ha a házkutatás bűntett megakadályozása céljából szükséges.

371. Házkutatást rendszerint annak a személynek vagy megbízottjának jelenlétében kell foganatosítani, akivel szemben az intézkedést alkalmazzák. Ha az illető távol van és megbízottja nincs, érdekeinek védelmére képviselőt kell kirendelni.

372. A házkutatást két hatósági tanú jelenlétében kell elvégezni.

373. A házkutatásról jegyzőkönyvet kell felvenni.

Személymotozás

374. A rendőrhatóság a nyomozás során megmotozását rendelheti el a terheltnek és annak a személynek, akiről alaposan feltehető, hogy a bizonyításhoz szükséges tárgyakat rejt magánál.

375. A személymotozás a nyomozás elrendelése előtt is foganatosítható, ha a késedelem veszéllyel jár vagy bűntett megakadályozása céljából szükséges.

376. A személymotozás előtt a személyt fel kell szólítani a keresett tárgy átadására.

377. A motozást két hatósági tanú jelenlétében kell elvégezni.

378. A személymotozást csak ugyanolyan nemű személy végezheti vagy lehet egyébként jelen, mint a megmotozott.

Lefoglalás

379. A lefoglalás az a kényszerintézkedés, amely a tárgyi bizonyítékot vagy az elkobzás alá eső tárgyat elvonja birtokosának rendelkezése alól és a büntetőeljárás sikere érdekében bűnügyi letétbe helyezi.

380. Lefoglalás feltételei:

- a bűncselekmény alapos gyanúja,
- olyan ingó dolog legyen, amelyet a jogszabály lefoglalandónak nyilvánít.

381. Lefoglalás tárgya lehet:

- az a dolog, amely az eljárás során tárgyi bizonyítékul szolgál,
- amely a törvény értelmében elkobzás alá esik,
- az eljárás során előkerült olyan dolog, amely más bűntett tárgyi bizonyítéka,
- melynek birtoklása jogszabályba ütközik.

382. Leveleket és táviratokat — amíg azokat a címzettnek nem kézbesítették — csak az ügyész írásbeli határozata alapján lehet lefoglalni. A határozat kiadásáig csupán visszatartásuk iránt lehet intézkedni.

383. A lefoglalást írásbeli határozattal kell elrendelni.

384. A lefoglalt dolgokat a jegyzőkönyvben vagy az ahhoz csatolt külön jegyzékben azonosítható módon leírva, pontosan fel

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /70

kell tüntetni, s a lefoglalásról a dolog birtokosának írásbeli elismervényt kell adni.

385. A lefoglalást két hatósági tanú jelenlétében kell elvégezni.

Záralávétel

386. A rendőrhatóság sürgős szükség esetében és ha az eljárás olyan bűntett miatt folyik, amellyel kapcsolatban a törvény vagyonelkobzás alkalmazását teszi lehetővé, vagy ha a terhelttel szemben polgári jogi igényt érvényesítenek és alaposan lehet tartani attól, hogy a terhelt vagy más személy a vagyonelkobzás foganatosítását, illetve a polgári jogi igény kielégítését a terhelt vagyonának vagy egyes vagyontárgyainak elidegenítésével vagy elrejtésével meghiúsítja, a terhelt ingó és ingatlan vagyonának vagy egy részének zár alá vételét rendeli el.

387. A záralávételt fel kell oldani, mihelyt elrendelésének oka megszűnt. A záralávétel feloldásához az ügyész jóváhagyása szükséges.

A személyes szabadságot korlátozó rendőrhatósági intézkedések részletes szabályai

388. Az idézés, az elővezetés, az őrizetbevétel, az előzetes letartóztatás, lakóhely elhagyásának tilalma, a házkutatás, a személymotozás, a lefoglalás és a záralávétel elrendelésére, foganatosítására vonatkozó részletes szabályokat a büntetőeljárásról szóló tvr., valamint annak végrehajtására kiadott rendelkezések tartalmazzák.

Rendőrhatósági felügyelet

389. A rendőrhatósági felügyelet olyan személyes szabadságot korlátozó intézkedés, amellyel a rendőrség az állam és közbiztonságra illetőleg a szocialista társadalmi együttélésre veszélyes személyeket ellenőrzi, magatartásukat figyelemmel kíséri. A rendőrhatósági felügyelet alá helyezést írásbeli határozattal kell elrendelni.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /71

390. A rendőrhatósági felügyelet alá helyezett személy:

- lakóhelyét, illetőleg a határozatban megállapított államigazgatási területet csak az illetékes rendőrhatóság engedélyével hagyhatja el,
- köteles a határozatban előírt időpontban a meghatározott rendőri szervnél jelentkezni,
- köteles a határozatban megállapított korlátozásokat megtartani.

391. A rendőrhatósági felügyelet megszegése szabálysértési eljárást von maga után.

392. A rendőrhatósági felügyelet tényét a személyi igazolvány „Különleges bejegyzések" rovatába kell feljegyezni. Megszüntetése esetén a bejegyzést az erre vonatkozó szabályok szerint törölni kell.

393. A rendőrhatósági felügyelet 6 hónapig terjedhet, mely indokolt esetben meghosszabbítható. A rendőrhatósági felügyelet időtartama két évet nem haladhatja meg.

Kitiltás

394. A kitiltás olyan személyes szabadságot korlátozó rendőri intézkedés, amikor a rendőrhatóság írásbeli határozattal a társadalom alapvető érdekeit sértő személyeket állandó vagy ideiglenes lakóhelyüknek, illetőleg az ország meghatározott részének elhagyására utasítja.

395. A kitiltott személy arra a területre, ahonnan kitiltották, csak a kitiltás megszűnése után térhet vissza, kivéve azt az esetet, amikor meghatározott időre szóló visszatéréshez a rendőrhatóság írásbeli engedélyt ad.

396. A 394., 395. pontokban foglaltak nem vonatkoznak a bíróság által mellékbüntetésként kiszabott kitiltásra.

Szabálysértési eljárás

397. A rendőrhatóság a rendőrség hatáskörébe utalt ügyekben lefolytatja a szabálysértési eljárást.

398. A szabálysértési eljárás lefolytatásának módját, az eljárás során alkalmazható kényszerintézkedéseket, a kiszabható pénzbírságot (elzárást), valamint, hogy mely szabálysértések tartoznak a rendőrség hatáskörébe, külön jogszabályok és egyéb rendelkezések határozzák meg.

Jelzésadás (szignalizáció)

399. A bűntettek okait és az elkövetést lehetővé tevő vagy azt előmozdító körülményeket rendszeresen kutató, értékelő és az illetékes szerveknek megfelelő jelzéseket szolgáltató rendőri hatósági tevékenység a szignalizáció.

400. A szignalizáció forrásai:

- a dolgozók által nyújtott tájékoztatások,
- rendőri jelentések,
- objektum ellenőrzések,
- nyomozó portyaszolgálat,
- konkrét bűntettek vizsgálatai.

401. A bűntetteket lehetővé tevő okok és az elkövetést előmozdító körülmények megszüntetésére figyelmeztető jelzéseket minisztériumok vagy főhatóságok felé csak a Belügyminisztérium illetékes főcsoportfőnöksége útján lehet intézni.

Rendőrhatóságok szignalizációt a párhuzamos szerveknek küldhetnek.

402. A szignalizáció eredményességét figyelemmel kell kísérni és amennyiben az hatástalan maradt, az ügyben további eljárás végett az illetékes ügyészt kell tájékoztatni.

D) **Kényszerítő eszközök**

Általában

403. A rendőr köteles szolgálatának jogszerű teljesítése közben intézkedéseinek – előzetes figyelmeztetés után – kényszerítő eszköz alkalmazásával is érvényt szerezni.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /73

Kényszerítő eszközök fajai

404. A kényszerítő eszközök:

- testi erőszak,
- erőszakos elszállítás,
- bilincs használata,
- fegyverhasználat.

Testi erőszak

405. A testi erőszakon megfogást, eltávolítást, cselekvésre vagy annak abbahagyására testi erővel – szükség esetén gumibot használatával – való kényszerítést értünk.

Akkor kell alkalmazni, ha az ellenszegülést le kell küzdeni, a megbilincselés, vagy fegyverhasználat pedig még nem indokolt.

406. Ha a személy vonakodik a rendőr utasításának eleget tenni, – amennyiben erélyesebb kényszerítő eszköz alkalmazása látszik szükségesnek és a rendőr testi ereje kétségtelenül nagyobb – a rendőr erélyesen tegye kezét vállára és „a törvény nevében" szavak előre bocsátásával, fizikai erejével kényszerítse akaratának teljesítésére.

Erőszakos elszállítás

407. Ha a rendőri intézkedés folyamán valakinek elszállítása szükséges és az illető vonakodik helyét önként elhagyni, a rendőr fizikai kényszer alkalmazásával – mások, elsősorban egyenruházottak segítségével – szállítsa el.

408. A rendőr ügyeljen arra, hogy a testi erő alkalmazása ne fajúljon verekedéssé és ne sértse a rendőri tekintélyt. Ha indokolt, vegyen szállítóeszközt igénybe. Az igénybevett szállítóeszközön az egyén mellett a rendőr is foglaljon helyet és úgy induljon el vele a rendőri szervhez.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /74

Bilincs használata

409. A bilincset, mint kényszerítő eszközt, elővigyázati és biztonsági okokból kell alkalmazni.

410. A bilincselést alkalmazza a rendőr:
- ellenszegülés megtörésére,
- vagyontárgyakat, személyeket veszélyeztető indulatosság megfékezésére,
- személye elleni támadás esetén,
- szökés megakadályozására,
- szokásos vagy veszélyes bűnöző kísérése esetén,
- azzal szemben, aki feldúlt lelkiállapota miatt saját magára vagy másnak biztonságára veszélyes lehet.

411. Elfogott vagy őrizetbevett személy kísérésekor bilincs alkalmazható, ha a rendőr egyidőben több személyt kísér.

412. A fogdában elhelyezettek megbilincselését a hatóság vezetőjének kell elrendelni írásbeli határozattal. A határozatról tájékoztatni kell a felügyeletet gyakorló ügyészt.

413. A bilincselést általában a rendszeresített patent és szíjbilincsel kell foganatosítani. Szükség esetén más, erre alkalmas eszközzel is végrehajtható. Ügyelni kell arra, hogy testi sértést ne idézzen elő. Hideg időben a megbilincselt kezet le kell takarni.

414. Nem szabad megbilincselni:
- magatehetetlen öreget,
- súlyos beteget,
- terhes nőt, és
- gyermeket.

415. Ha bilincselés válik szükségessé, a rendőr állapítsa meg, hogy a megbilincselendő karján vagy csuklóján van-e sérülés. Ha sérült, a bilincselést lehetőleg mellőzni kell. Ilyen esetben az intézkedés eredményessége érdekében a rendőr kérjen vagy hívjon segítséget.

416. Indokolt esetben az egyén keze hátravetve is megbilincselhető.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /75

417. Súlyosabb esetben, lakatlan területen a rendőr több személy elfogása esetén két vagy több személyt összebilincselhet. Két embernek egymáshoz való bilincselésénél a megbilincselendők közül az erősebbnek az erősebb kezéhez, a gyengébbnek ellenkező kezét kell bilincselni.

418. A bilincs használatáról, annak okáról és időtartamáról a rendőr minden esetben köteles jelentést tenni ahhoz a hatósághoz, amelyhez a megbilincseltet kísérte. A jelentésben ki kell térni arra, hogy a bilincselés következtében történt-e sérülés, ha igen, milyen természetű.

Fegyverhasználat

419. A rendőrség fegyverhasználatát az 1963. évi 22. számú törvényerejű rendelet (a továbbiakban tvr.) és a végrehajtására kiadott 001/1964. számú miniszteri utasítás (a továbbiakban: Ut.) a következőkben határozza meg:

Tvr. A Magyar Népköztársaság rendőrségének joga és kötelessége, hogy kivételesen indokolt esetben fegyvert használjon, ha ezt a törvényesség következetes érvényrejuttatása, a közbiztonság, a közrend és az állampolgárok jogainak védelme, valamint a bűnözés elleni küzdelem feltétlenül megköveteli.

Annak érdekében, hogy a rendőr a fegyverhasználati jogát és kötelességét megfelelően gyakorolja, illetőleg teljesítse, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a következőket rendeli:

Általános rendelkezések

Tvr. 1. §. (1) A rendőrség állományában szolgálatot teljesítő személyt (a továbbiakban: rendőrt) — e törvényerejű rendelet keretei között — szolgálata jogszerű teljesítése során fegyverhasználati jog illeti meg. A rendőr a fegyverét csak végső esetben használhatja, ha ez feladatának teljesítéséhez elkerülhetetlenül szükséges.

Ut. 1. A rendőrség hivatásos személyi állományú tagja, ideértve az irodai feladatkört ellátó — nem szerződéses alkalmazott — személyt is, jogosult és köteles a

tvr. alapján fegyvert használni, tekintet nélkül arra, hogy egyenruhát vagy polgári ruhát visel, el van-e látva szolgálati fegyverrel vagy nem, véglegesített vagy próbaidős.

Nem jogosult fegyvert használni az önkéntes rendőri szervezet tagja és a rendőrség szerződéses alkalmazottja.

Ut. 2. A rendőr szolgálatát akkor teljesíti jogszerűen, ha a törvények és más jogszabályok, valamint ezek alapján kiadott parancsok és utasítások szerint jár el. Fegyverhasználatra akkor kerülhet sor, ha a rendőr szolgálatban van, vagy szolgálatilag lép fel.

(2) Fegyveren — e törvényerejű rendelet alkalmazása során — lőfegyvert és robbanófegyvert kell érteni. Ha a rendőr fegyvere használhatatlanná vált, a támadás váratlan, vagy a rendőr szolgálati fegyver nélkül lép fel, minden más tárgy a fegyverrel esik egy tekintet alá. A fegyverhasználat e fegyvereknek személy elleni alkalmazását jelenti.

Ut. 3. Lőfegyveren a rendőrség számára rendszeresített lőfegyvert (szolgálati pisztolyt, géppisztolyt, stb.) és rendszeresített robbanófegyvert (könnygázgránátot, kézigránátot, stb.) kell érteni.

Ut. 4. A fegyverrel egy tekintet alá eső más tárgy a nem rendszeresített lőfegyver és robbanófegyver (önvédelmi fegyver, vadászfegyver, stb.), továbbá minden más eszköz, amely alkalmas arra, hogy a rendőr feladatának teljesítését elősegítse és személyi sérülést vagy az élet kioltását okozhatja.

Ut. 5. Nem tekinthető fegyverhasználatnak a levegőben leadott figyelmeztető lövés vagy a nem személy ellen (állatra, tárgyra) irányuló lövés.

Tvr. 2. §. A rendőr fegyvert saját elhatározásából, vagy parancsra használhat. Zárt rendőri egység fegyverhasználata csak parancsra történhet.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /77

Ut. 6. Zárt rendőri egységnek kell tekinteni az olyan két vagy több főből álló csoportot vagy alakulatot, amely parancsnok irányítása alatt tevékenykedik.

Ilyenek: járőr, körzeti megbízott vagy nyomozó csoport, raj, stb.

A zárt rendőri egység parancsnoka – ha a tvr.-ben felsorolt feltételek megvannak – saját elhatározásából adhat parancsot fegyverhasználatra.

A fegyverhasználatot elrendelő parancs legyen határozott és félreérthetetlen.

A parancs csak akkor tagadható meg, ha az alárendelt tudja, hogy végrehajtásával bűntettet valósít meg.

Ut. 7. Saját elhatározásából a rendőr fegyverét akkor használhatja, ha:

a) zárt rendőri egységen kívül teljesít szolgálatot vagy szolgálatilag lép fel,

b) zárt rendőri egységben teljesít szolgálatot, de a parancsnoktól távol vagy tőle elszakadva tevékenykedik és a parancsnokkal nincs kapcsolata.

A fegyverhasználat esetei

Tvr. 3. §. A rendőr – az 1. és 2. §-ban foglalt általános rendelkezéseknek megfelelően – fegyvert használ.

a) súlyos bűntett elkövetésének megakadályozására:

Ut. 8. Súlyosnak kell tekinteni azt a bűntettet, amelyből a közfelfogás szerint az államra, a társadalmi tulajdonra, a személyekre és javaikra jelentős hátrány származik. Általában azok a bűntettek tartoznak a súlyosak közé, amelyek a jogszabály szerint öt évnél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel büntethetők.

b) súlyos bűntett elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására:

Ut. 9. Súlyos bűntett elkövetésével alaposan gyanúsítható az a személy:

a) akit súlyos bűntett elkövetésén tettenérnek,

b) akivel szemben súlyos bűntett miatt nyomozást rendeltek el vagy akivel szemben súlyos bűntett miatt a terheltté nyilvánítás feltételei fennállnak.

c) a büntetőeljárás, vagy a büntetés végrehajtása során a hatóság őrizetéből megszökött személy kézrekerítésére;

Ut. 10. Hatósági őrizetben van az a személy, akit a nyomozó hatóság, vagy a bíróság bűntett elkövetése miatt őrizetbe vett, vagy előzetes letartóztatásba helyezett.

Nincs helye fegyverhasználatnak, ha a hatósági őrizet nem bűntett, hanem szabálysértés, vagy egyéb ok miatt történt.

d) a közbiztonságra és a közrendre súlyos veszélyt jelentő csoportosulás szétoszlatására,

Ut. 11. A csoportosulás fogalmán – a tvr. alkalmazása szempontjából – öt, vagy ennél több együttlevő személyt kell érteni.

e) a mások élete ellen irányuló, vagy mások testi épségét súlyosan veszélyeztető támadás, illetőleg az ilyen támadással közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására;

f) a saját élete, testi épsége, vagy személyes szabadsága ellen intézett támadás, illetőleg az ilyen támadással közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására;

Ut. 12. Támadás az a tevékenység, amellyel a rendőrt, vagy azt, akit a rendőr megvédeni köteles, akár egy, akár több személy megüti, megrúgja, megsebesíti, a rendőrt lefegyverzi, tehetetlen állapotba helyezi, vagy enélkül is testi erőszakkal helyének elhagyására kényszeríti, vagy ilyen cselekményt megkísérel.

Az életet, testi épséget, vagy személyes szabadságot közvetlenül fenyegeti az a magatartás,

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /79

amelyből arra kell következtetni, hogy a támadás nyomban bekövetkezhet.

g) az intézkedését tettlegesen akadályozó ellenszegülés leküzdésére;

Ut. 13. A tvr. 3. §-ának *g)* pontja alapján fegyverhasználatra csak fizikai erőkifejtéssel járó, tettleges akadályozásban megnyilvánuló ellenszegülés esetén kerülhet sor; a tettlegességig el nem jutó, puszta tétlenségben megnyilvánuló ellenszegülés nem jogosít fegyverhasználatra.

Tvr. 4. §. A 3. §-ban felsorolt esetekben nincs helye fegyverhasználatnak;

a) ha olyan személy életét, vagy testi épségét is veszélyezteti, akivel szemben a fegyverhasználat feltételei nem állnak fenn;

b) gyermek és terhes nő ellen:

Ut. 14. Forgalmas helyen (utcán, pályaudvaron, stb.) különös gonddal kell vizsgálni, hogy a fegyverhasználat nem veszélyezteti-e olyan személy életét, vagy testi épségét, akivel szemben a fegyverhasználat feltételei nem állnak fenn.

Ut. 15. Gyermek az a személy, aki 14. életévét nem töltötte be.

Ut. 16. A nő terhességére tekintettel a fegyverhasználatot akkor kell mellőzni, ha a terhesség szemmel látható, vagy arról a rendőrnek tudomása van.

A fegyverhasználatot megelőző intézkedések

Tvr. 5. §. Az egyes személyekkel szemben történő fegyverhasználatot meg kell előznie:

a) felhívásnak, hogy a személy a rendőr intézkedésének engedelmeskedjék;

b) más személy segítségül hívásának;

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /80

c) kényszerítő intézkedéseknek (kézrátétel, gumibot használata, stb.);

d) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik;

e) figyelmeztető lövésnek.

Tvr. 6. §. A csoportosulással szemben történő fegyverhasználatot meg kell előznie:

a) a csoportosulás megszüntetésére való felhívásnak;

b) az oszlató alakzatok és eszközök alkalmazásának;

c) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik;

d) figyelmeztető lövésnek.

Ut. 17. A felhívást a rendőr érthetően, hangosan, az eljárás alá vont személyhez intézve, „a törvény nevében" szavak előrebocsátásával, határozottan tegye meg. A felhívásból érezze a személy, hogy a rendőr a törvényes rendet képviseli és az ellenszegülés a törvényes renddel szemben tanúsított ellenállást jelenti.

A csoportosulás megszüntetésére irányuló felhívást úgy kell megtenni, hogy azt lehetőleg az egész csoportosulás, de legalább annak nagy része hallja.

Ut. 18. A polgári ruhát viselő rendőrnek a felhívás alkalmával közölnie kell azt is, hogy a rendőrség tagja és rendőrként intézkedik.

Ut. 19. Más személy segítségül hívása esetén a rendőr lehetőség szerint fegyveres testület tagját, vagy más egyenruhás személyt hívjon segítségül.

Ut. 20. A rendőr a figyelmeztetésnek adjon súlyt azzal is, hogy a fegyvert készenlétbe helyezi.

Ut. 21. Ha a tvr.-ben meghatározott fegyverhasználat esetei nem állnak fenn, a rendőr fegyverhasználatra való hivatkozást kényszerítés céljából nem alkalmazhat.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /81

Ut. 22. A figyelmeztető lövést olyan irányban kell leadni, hogy az senkit ne veszélyeztessen és lehetőleg kárt se okozzon.

Ut. 23. A csoportosulás szervezőinek, vezetőinek és hangadóinak elfogására, a csoportosulás részekre bontására a helyzettől függően a kiemelés és oszlatás legcélszerűbb alakzatát kell alkalmazni. (Kiemelő mozgósorfal, oszlató ék, stb.)

Ut. 24. Oszlató eszközök a vízifecskendő, a járművek, a könnygázgránát és más olyan technikai eszközök, amelyek a csoportosulás feloszlatására alkalmasak.

Tvr. 7. §. A fegyverhasználatot megelőző intézkedések részben, vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán a megelőző intézkedésekre már nincs idő és a késedelem súlyos következményekkel járhat.

A fegyverhasználat módja

Tvr. 8. §. (1) A fegyverhasználat során lehetőleg kerülni kell az élet kioltását.

(2) Ha a fegyverhasználat a célját elérte, további alkalmazásának helye nincs.

(3) A fegyverhasználat után a sérültet elsősegélyben kell részesíteni és gondoskodni kell orvosi ellátásáról.

Ut. 25. A lövést lehetőleg a lábra, ha pedig a fegyverhasználattal érintett személy kezében a támadásra távolról is felhasználható eszköz van, a kézre kell irányítani.

Ut. 26. A közbiztonság védelme, a támadás megelőzése, illetőleg a sérült őrzése végett szükséges biztonsági szabályokat az elsősegélynyújtásnál és a sérült orvosi ellátásánál is meg kell tartani.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /82

Tvr. 9. §. E törvényerejű rendelet nem érinti a Büntetőtörvénykönyv 25. §-ában szabályozott jogos védelemre vonatkozó rendelkezések alkalmazását.

Ut. 27. A Büntetőtörvénykönyv 25. §-a szerint jogos védelem esetén a rendőr a fegyverét a tvr. 3. §-ában felsorolt eseteken kívül – így különösen a tvr. 4. §-ában említett személyekkel szemben – is igénybe veheti.

Tvr. 10. §. A jogtalan fegyverhasználat és a kötelező fegyverhasználat elmulasztása büntetőjogi, vagy fegyelmi felelősséget von maga után.

Ut. 28. Fegyverhasználat esetében a rendőrnek a helyszínt biztosítania kell.

Ut. 29. A fegyverhasználatot megelőző intézkedésként alkalmazott figyelmeztető lövésről, vagy a fegyverhasználatról a rendőr köteles írásban jelentést tenni. A jelentés tartalmazza:

a) mikor, hol, ki ellen, milyen fegyvert használt;

b) mi volt a fegyverhasználat oka;

c) alkalmazta-e a megelőző intézkedéseket, vagy közülük valamelyiket elhagyta-e és miért;

d) történt-e sérülés és milyen, sor került-e elsősegélynyújtásra (orvosi ellátásra), hol tartózkodik a sérült;

e) a helyszínre, a tanúkra, bűnjelekre és egyéb körülményekre vonatkozó adatokat.

Ut. 30. Figyelmeztető lövés esetén a közvetlen elöljáró, fegyverhasználat esetén pedig az illetékes elöljáró köteles a vizsgálatot haladéktalanul lefolytatni, sérüléssel járó fegyverhasználat esetén az illetékes katonai ügyészt azonnal értesíteni kell.

Tvr. 11. §. Az illetékes miniszterek felhatalmazást kapnak, hogy a felügyeletük alá tartozó fegyveres testületek és rendészeti szervek fegyverhasználati jogát e törvényerejű rendelet alapján – a belügyminiszterrel egyetértésben – szabályozzák.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /83

Hatálybalépés

Tvr. 12. §. (1) E törvényerejű rendelet az 1964. évi január hó 1. napján lép hatályba; végrehajtásáról a belügyminiszter gondoskodik.

(2) E törvényerejű rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti:

a rendőrség, valamint a fegyveres testületek, rendészeti szervek fegyverhasználati jogára vonatkozólag a felszabadulás előtt kibocsátott valamennyi jogszabály;

a magyar államrendőrség budapesti főkapitányságának szervezetéről és az államrendőrséget érintő egyes kérdésekről szóló 8490/1945. (IX. 25.) ME számú rendelet még hatályban lévő 11. §-a, továbbá a Pénzügyőrség állományának rendezéséről, valamint szervezeti és szolgálati szabályainak módosításáról szóló 13.100/1947. (IX. 9.) Korm. számú rendelet.

E) A Szolgálati kötelességek különleges esetei

Eljárás diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező személyekkel szemben

420. Minden olyan esetben, amikor a diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező személy terheltkénti felelősségre vonásának szükségessége merülne fel, az eljárás felfüggesztésével egyidejűleg a vonatkozó iratokat további eljárás végett a Legfőbb Ügyészséghez haladéktalanul fel kell terjeszteni. Szabálysértés elkövetése esetén a feljelentést a Belügyminisztériumnak kell megküldeni.

A diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező személyek lakásába és hivatali helyiségébe a rendőr hivatalos eljárása során nem léphet be, kivéve, ha a diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező személy kéri vagy megengedi a belépést.

421. Diplomáciai vagy egyéb, személyes mentességet élvező személlyel szemben a bűntettet vagy szabálysértést megvalósító cselekmény továbbfolytatásának megakadályozásán túlmenő személyes szabadságot korlátozó rendőri intézkedést foganatosítani még tettenérés esetén sem szabad.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /84

422. Diplomáciai vagy egyéb mentességet élveznek általában:

- külföldi államfők és kíséretük,
- külföldi államok diplomáciai képviselői,
- diplomáciai képviseletek tagjai,
- Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamainak tanácsképviselői és helyettesei,
- valamint a felsoroltak együttlakó családtagjai, továbbá
- a külföldi államok Magyarországon működő hivatalos konzuljai,
- a konzuli hivatalhoz beosztott konzuli tisztviselők, ha a kiküldött államnak a polgárai,
- a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa képviselői.

Eljárás országgyűlés tagjaival

423. A mentelmi jogot élvező országgyűlési képviselővel szemben – bűntetten való tettenérés esetét kivéve – személyes szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítani nem szabad, büntető eljárás csak a mentelmi bizottság hozzájárulásával indítható, illetve folytatható.

424. Szabálysértés elkövetése esetén a rendőr az országgyűlési képviselőt személyazonossága megállapítása végett igazoltathatja, feljelentheti, de ki nem oktathatja, vele szemben helyszínbírságot nem alkalmazhat.

425. Az országgyűlési képviselő tanúként megidézhető, kihallgatható, de meg nem jelenése esetén vele szemben kényszerintézkedés nem foganatosítható.

Eljárás külföldi állampolgárokkal szemben

426. Külföldi állampolgárokkal szemben ugyanúgy kell eljárni, mint a magyar állampolgárral, azzal az eltéréssel, hogy az őrizetbevételhez vagy előzetes letartóztatáshoz a Legfőbb Ügyészség előzetes hozzájárulása szükséges.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /85

Eljárás bírákkal és ügyészekkel szemben

427. Bírák (népi ülnökök ellen bírói tevékenységükkel összefüggésben elkövetett bűntett) ellen személyes szabadságot korlátozó intézkedés foganatosításához – kivéve a hivatalból üldözendő bűntetten való tettenérés esetén – és nyomozás elrendeléséhez az Elnöki Tanács előzetes hozzájárulása szükséges.

428. Ügyészek ellen nyomozást elrendelni vagy bármilyen személyes szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítani – kivéve a hivatalból üldözendő bűntetten való tettenérés esetét – csak a Legfőbb Ügyészség előzetes hozzájárulásával szabad.

Eljárás fegyveres erők, a fegyveres testületek, rendészeti szervek tagjaival szemben

429. A fegyveres erők, fegyveres testületek és rendészeti szervek egyenruhát viselő tagjaival szemben a rendőr a testület és a rendfokozat tekintélyének megóvásával intézkedjék.

Fegyveres erők:

a) Néphadsereg,

b) Határőrség,

c) BM Karhatalom.

Fegyveres testületek:

a) Rendőrség,

b) Büntetésvégrehajtási Őrség,

c) Munkásőrség.

Rendészeti szervek:

a) Tűzoltóság,

b) Pénzügyőrség,

c) Vámőrség,

d) Iparőrség.

430. A rendőr igazoltathatja – rendfokozatra való tekintet nélkül – fegyveres erőkhöz, fegyveres testületekhez és rendészeti szervekhez tartozó személyeket az alábbi esetekben:

a) bűntett elkövetésének alapos gyanúja esetén,

b) ha szabálysértés elkövetésén tettenéri,

c) ha igazoltatása rendőri intézkedés közben szükségessé válik,

d) felsőbb parancsnok által elrendelt gépjármű ellenőrzések alkalmával. Ebben az esetben megvizsgálhatják a fegyveres erőkhöz tartozó gépjármű menetlevelét és igazoltatják a gépjármű parancsnokát, illetve az azon utazó legmagasabb rendfokozatú személyt. Az igazoltatás kizárólag a gépjárművezetői jogosítványra és a legmagasabb rendfokozatú személy személyadatainak megállapítására szorítkozhat.

e) a közúti közlekedés ellenőrzésekor a gépjárművezetőket. (Ennek során megnézhetik vezetői jogosítványukat és a járművek igazoló lapját, valamint forgalmi biztonsági berendezéseit.)

431. A rendőr köteles előállítani:

– rendfokozatra való tekintet nélkül – a fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek állományába tartozó minden személyt, ha:

– az igazságügyi hatóság előzetes letartóztatását elrendelte,

– ellene elfogató parancsot adtak ki, illetve bűntett elkövetése után szökésben van, vagy valamely hatóság őrizetéből megszökött,

– bűntett elkövetésén tettenérik,

– az intézkedő rendőri közeg bűntett elkövetésére utaló nyilvánvaló szándékot lát és a bűntettet máskép, mint előállítással megelőzni vagy félbeszakítani nem tudja,

– közrendet és közbiztonságot sértő botrányos magatartást tanúsít és a szolgálatban levő rendőrnek ellenszegül, őt megtámadja, durván szidalmazza vagy lealázó módon sértegeti.

432. A fent felsorolt cselekményeknél, ha az elkövető a fegyveres erő tagja, akkor a helyőrség kommendánst, a helyőrség ügyeletes tisztet, ha pedig más szerv állományába tartozik, akkor pedig

az állomány illetékes szerv parancsnokát vagy az ügyeletes tisztet azonnal értesíteni kell.

433. A fegyveres erők beosztottait a legközelebbi helyőrségparancsnokságra, helyőrségkommendánshoz, vagy a vasúti katonai kommendánshoz kell előállítani. Ha ez távolabb van mint a legközelebbi rendőri szerv, akkor a rendőri szervhez kell az előállítást végezni.

434. A fegyveres erőkhöz nem tartozó fegyveres testület, illetve rendészeti szerv beosztottait minden esetben a rendőri szervhez kell előállítani. Erről az állomány illetékes szerv parancsnokát vagy az ügyeletes tisztet értesíteni kell.

435. A rendőri szervhez kell az előállítást végezni azokban az esetekben, ha bármely fegyveres erőhöz vagy testülethez, illetőleg rendészeti szervhez tartozó személy cselekménye polgári személyek cselekményeivel van összefüggésben. A legszükségesebb intézkedések megtétele után átadásuk végett értesíteni kell a legközelebbi helyőrség parancsnokságot, helyőrségkommendánst, illetve a munkásőrség parancsnokát.

436. Amennyiben az előállítandó személy fegyverrel rendelkezik és az adott körülmények a fegyver elvételét indokolják, az előállítandót fel kell szólítani fegyverének átadására. Ellenállás esetén le kell fegyverezni.

437. A fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek tagjainak megbilincselését csak elkerülhetetlenül szükséges esetekben (pl. dühöngő állapot, garázda magatartás, mely más módon nem szüntethető meg) szabad foganatosítani.

438. A fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek tagjait elöljáró parancsnokuk, illetőleg hatóságuk útján kell megidézni. Meg nem jelenés esetén elővezetés helyett elöljáró hatóságukhoz kell fordulni. Ha azonban az illető hatóság nincs helyben és a késedelem veszéllyel jár, az illető személyt az eljáró hatóság közvetlenül is megidézheti, az elöljáró hatóság egyidejű értesítése mellett.

439. A fegyveres erők, fegyveres testületek és rendészeti szervek tagját elöljárója útján kell a lefoglalandó tárgy kiadására felszólítani.

440. A katonai bíráskodás hatálya alá tartozó személyek ellen az egy évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetéssel fenyegetett bűncselekmények esetén a katonai ügyészség, ezenkívül pedig az illetékes parancsnok, vezető rendelhet el nyomozást.

Eljárás gyermek- és fiatalkorúakkal szemben

441. A gyermek- és fiatalkorúakkal szemben különös körültekintéssel kell eljárni.

442. Gyermekkorú ellen büntetőeljárást lefolytatni nem lehet. Amennyiben a gyermekkorú olyan cselekményt követett el, amely büntetőtörvényekbe ütköző, a nyomozást le kell folytatni egyrészt annak megállapítására, hogy a gyermekkorú felnőtt személlyel együtt, vagy annak felbujtására követte-e el a cselekményt, másrészt annak megállapítására, hogy a gyermekkorú nevelésére és gondozására hivatott személyt terheli-e felelősség a nevelés és a gondozás elhanyagolása miatt. Terheltként azonban ezekben az esetekben sem hallgatható ki.

443. Ha a gyermekkorú személy környezetében erkölcsi züllés veszélye miatt nem maradhat, a tanács végrehajtó bizottságán keresztül intézkedni kell intézeti elhelyezése érdekében.

444. Fiatalkorú személlyel szemben a büntetőeljárás lefolytatható azzal a megkötéssel, hogy személyes szabadságot korlátozó intézkedést fiatalkorúval szemben csak a legindokoltabb esetben, az ügyészség hozzájárulása után szabad alkalmazni.

445. Fiatalkorú kísérését lehetőség szerint polgári ruhában kell végezni.

446. Budapesten és a megyei rendőrfőkapitányságok székhelyén levő rendőrkapitányságokon a gyermek- és fiatalkorúak ideiglenes elhelyezésére és gondozásba vétele céljából gyermekszobát kell igénybe venni.

447. A gyermekszobába (ügyeletre) bekísért gyermek- és fiatalkorúakat csak az adatok felvételéhez és a szülők vagy azokat

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /89

helyettesítő személyek behívásához feltétlen szükséges időre, de legfeljebb a bekíséréstől számított 8 órai időtartamra lehet visszatartani.

448. A gyermekszobába (ügyeletre) bekísért, felügyelet nélküli gyermek- és fiatalkorúakat a szülőknek vagy az azokat helyettesítő személyeknek kell átadni.

449. A hajléktalanokat, vagy akiknek szülei nem találhatók, továbbá akiket állandó lakóhelyüktől távol levő ügyeletre, gyermekszobába kísértek be és így a szülőknek való átadása nem lehetséges, a tanács vb gyámügyi szervein keresztül, a megyei átmeneti gyermekvédő otthonba kell beutalni.

450. A gyermekszobába (ügyeletre) bekísért gyermek- és fiatalkorúakat orvossal kell megvizsgáltatni és betegség esetén gyógykezelésükről gondoskodni kell.

451. A fiatalkorú ellen indított büntetőeljárás során alapos és részletes információt kell készíteni a fiatalkorú személyről, családi és életviszonyairól, megélhetési körülményeiről és a bűnözésének okairól.

452. Fiatalkorúak kikérdezésénél, kihallgatásánál a büntetőeljárás szabályai szerint kell eljárni.

453. 16 éven aluli fiatalkorú terheltről fényképfelvételt és ujjlenyomatot felvenni, veszélyes bűnözőként minősíteni nem szabad.

454. A fiatalkorút anyagi, erkölcsi vagy egészségi okból állami gondozásba lehet venni. Fiatalkorúak állami gondozásba vételét a rendőri és más szervek javaslatára a gyámhatóság rendeli el.

Eljárás elemi csapások esetén

455. Elemi csapások (tűzvész, árvíz stb.) színhelyén a rendőrség tagjának legfontosabb feladata a közbiztonság és az adott helyzetben megkövetelhető rend fenntartása, illetőleg annak a helyreállítása, a helyszínre érkező különböző mentőegységek zavartalan munkájának biztosítása, továbbá az élet- és vagyon mentésben való közreműködés.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /90

Eljárás baleset esetén

456. A baleset helyszínén a rendőrség intézkedő tagja köteles:

- sérültek megmentéséről, azoknak elsősegélynyújtásáról, az orvos (mentők) kihívásáról gondoskodni;
- a balesetben szereplő személyek és a szemtanúk adatait feljegyezni, helyszínt biztosítani,
- a kíváncsiskodókat eltávolítani a helyszínről;
- a legszükségesebb feladatok elvégzése után jelentést tenni az illetékes rendőri szerveknek, és a továbbiakban a kapott utasítás szerint eljárni.

Eljárás haláleseteknél

457. A rendőrség tagja az alább felsorolt esetekben köteles illetékes hatóságának azonnal jelentést tenni:

- nyilvános helyen vagy magánlakásban hirtelen, gyanús módon bekövetkezett haláleset;
- holttest vagy méhmagzat találása esetén.

458. Bűncselekmény gyanúja esetén gondoskodni kell a helyszín változatlan fenntartásáról mindaddig, amíg a rendőrhatóságtól a szemle megtartására a bizottság megérkezik. Nyilvános helyen történő halálesetnél a halottat le kell takarni.

459. Magánlakáson bekövetkezett természetes halál esetében rendőri eljárásnak helye nincs.

Eljárás ellenséges propaganda (léggömb, röpcédula, rajzolás stb.) tevékenység esetén

460. Ellenséges propaganda észlelése esetén a rendőrség tagja köteles arról haladéktalanul jelentést tenni, és a propaganda eszközét a körülményekhez képest összeszedni, a bizottság megérkezéséig változatlan állapotát fenntartani, vagy a rendőri szerv vezetőjétől kapott utasítás alapján más módon eljárni.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /91

Eljárás robbantóanyag vagy lőszer találása esetén

461. Ha a rendőrség tagja robbantószert vagy lőszert talál, köteles erről parancsnokának jelentést tenni. A jelentés alapján – a talált robbantószer vagy lőszer veszélyességétől függően – a rendőrhatóság a hivatalos légoltalmi szervek (megyei, városi polgári védelem parancsnoksága) útján a Polgári Védelem Országos Parancsnokságát értesíti. Sürgős esetben a bejelentés közvetlenül a Polgári Védelem Országos Parancsnokság tűzszerész csoportjához is megtehető.

462. Ha a rendőrség tagja magánterületen talált robbantószerről, lőszerről bejelentés útján szerez tudomást, akkor figyelmeztesse a jelentést tevőt, hogy azt sértetlenül őrizze addig, amíg elszállításáról intézkednek.

463. Ha a talált robbantószer, lőszer közterületen van és emberek életét, testi épségét veszélyezteti, őrzéséről annak elszállításáig a rendőrség tagja köteles gondoskodni.

Eljárás talált tárgyakkal

464. Ha a rendőrség tagja elvesztett tárgyat talál, jelentés kíséretében szolgáltassa be a rendőrhatósághoz.

465. A talált tárgyat csak abban az esetben adhatja vissza a tulajdonosának, ha az illetőnek a tárgyra vonatkozó tulajdonjogát vagy birtokjogát kétségtelenül megállapította.

466. Ha más akar átadni talált tárgyat a rendőrség tagjának, köteles azt átvenni. Az átvett tárgyról elismervényt kell adni. Az elismervényen fel kell tüntetni azt, hogy a találó igényt tart-e a tárgyra. Az átvett tárgyat 24 órán belül kell a rendőrhatósághoz jelentés kíséretében beszolgáltatni.

A közművek működésének biztosítása

467. Víz-, gáz- és villanyvezetékek utcán vagy egyéb nyílt helyen történő megrongálódása esetén a rendőrség tagja haladéktalanul értesítse az illetékes vállalatot.

468. Ha a rendőr úgy látja, hogy az üzemzavar komolyabb veszélyt rejt magában, vagy bűntett gyanúja látszik fennforogni, az esetet azonnal jelentse elöljárójának.

Vakok és egyéb testi fogyatékosságban szenvedők támogatása

469. A vakokat, valamint az egyéb testi fogyatékosságban szenvedőket, – ha arra rászorulnak – a közúti forgalomban a rendőrség tagja köteles támogatni.

Állati tetemekkel és sérült állatokkal kapcsolatos intézkedések

470. Ha a rendőrség tagja közterületen állati tetemet vagy sérült állatot talál, annak elszállítása iránt a tanács illetékes szerve útján gondoskodjék.

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /93

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető rendelkezés 5

I. rész.

A rendőrség működésének jogalapja, feladata, szervezete, szolgálati tagozódása

A rendőrség működésének jogalapja, feladata 7
A rendőrség szervezete 8
Belügyminisztérium 8
Középfokú rendőri hatóságok 8
Elsőfokú rendőri hatóságok 9
Rendőrőrsök 9
Körzeti megbízotti szolgálat 9
A rendőrség szolgálati tagozódása 10
Rendőri szolgálat 10
Állambiztonsági szolgálat 10
Bűnügyi szolgálat 10
Közrendvédelmi szolgálat 11
Közlekedésrendészeti szolgálat 12
Igazgatásrendészeti szolgálat 13
Szakszolgálat 14
Anyagi és technikai szolgálat 14
Pénzügyi szolgálat 15
Kiképzési (oktatási) szolgálat 15
Személyügyi szolgálat 15
Fegyelmi szolgálat 16
Egészségügyi szolgálat 16
Irodai szolgálat 16
A rendőrség működésének támogatása 16
Külön parancsokban és utasításokban meghatározott szolgálatok 16
Fogdaőri és fogolykísérő szolgálat 17
Felügyeleti szolgálat 18
Biztosítási szolgálat 18

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /94

Közbiztonsági ellenőrző szolgálat 19
Ügyeleti szolgálat 20
Készültségi szolgálat 20
Riadó elrendelése 21

II. rész

A rendőrség tagjainak magatartása

A rendőrök általános kötelességei 23
A rendőrség tagjainak magatartása szolgálatban és szolgálaton kívül ... 24
Elöljárók és alárendeltek, feljebbvalók és alattosok 24
Elöljárói viszonyba lépés 25
Az elöljáró kötelességei 26
Az alárendelt kötelességei 28
A parancs adásának és végrehajtásának rendje 28
Jelentkezések rendje felügyeleti szemlék és ellenőrzések alkalmával 30
Fegyelem 30
Tiszteletadás 31
Eljárás rendőrséget vagy a rendőrség tagját ért hatóság vagy hivatalos személy megsértésének bűntette esetén 33
Szolgálati titoktartás 34
Kiképzés és önképzés 35
A rendőr nyilvános működése 36
A fegyvertartás szabályai 37
Mellékfoglalkozások szabályai 38
Megbetegedések alkalmával követendő eljárás 39
Öltözködés és felszerelés 39
Állomáshely elhagyása 39
A körletrend szabályai 39
A temetés rendje 41

III. rész

Szolgálati jogok és kötelességek

Szolgálati jogok 47
Büntetőjogi védelem 47
Egyenruha viselés joga 47
Illetményre való jog 47
Pihenésre való jog 48
Egészségügyi ellátásra való jog 49
Nyugellátásra való jog 49
Kérelemre és panaszra való jog 49

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /95

Szolgálati kötelességek 49
Szolgálati fellépés kötelezettsége 50
Rendőri intézkedés foganatosítására jogosultak, illetve kötelezettek 50
Szolgálati fellépés módja 50
A rendőrséghez tartozás igazolása 51
A rendőri kötelesség elmulasztása vagy túllépésének következménye ... 51
Jelentés, feljelentés 51
Személyes szabadságot nem korlátozó szolgálati kötelességek 51
Felvilágosítás adás 51
Elsősegélynyújtás 52
Figyelmeztetés 52
Igazoltatás 52
Helyszínbírságolás 54
Személyes szabadságot korlátozó szolgálati kötelesség 55
A bekísérés 55
Előállítás 58
Az elfogás 61
A ruházat átvizsgálása 62
A személyes szabadságot korlátozó intézkedések közös rendelkezései 63
Eljárás betegekkel szemben 63
Eljárás közérdekű beosztásban lévő dolgozóval szemben 63
Elállás az intézkedéstől 64
Rendőrhatóságok (rendőrhatósági jogkörrel felruházott rendőri szervek) intézkedési joga 64
Idézés 64
Elővezetés 65
Őrizetbevétel 65
Előzetes letartóztatás 66
Lakhely elhagyási tilalom 68
Házkutatás 68
Személymotozás 68
Lefoglalás 69
Záralávétel 70
A személyes szabadságot korlátozó rendőrhatósági intézkedések részletes szabályai 70
Rendőrhatósági felügyelet 70
Kitiltás 71
Szabálysértési eljárás 71
Jelzésadás (szignalizáció) 72
Kényszerítő eszközök 72
Kényszerítő eszközök fajai 73
Testi erőszak 73
Erőszakos elszállítás 73

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /96

Bilincs használata 74
Fegyverhasználat 75
Általános rendelkezések 75
A fegyverhasználat esetei 77
A fegyverhasználatot megelőző intézkedések 79
A fegyverhasználat módja 81
Vegyes rendelkezések 82
Hatálybalépés 83
A szolgálati kötelességek különleges esetei 83
Eljárás diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező személyekkel szemben 83
Eljárás országgyűlés tagjaival 84
Eljárás külföldi állampolgárokkal szemben 84
Eljárás bírákkal és ügyészekkel szemben 84
Eljárás fegyveres erők, fegyveres testületek, rendészeti szervek tagjaival szemben 84
Eljárás gyermek- és fiatalkorúakkal szemben 88
Eljárás elemi csapások esetén 89
Eljárás baleset esetén 90
Eljárás haláleseteknél 90
Eljárás ellenséges propaganda (léggömb, röpcédula, rajzolás stb.) tevékenység esetén 90
Eljárás robbantóanyag vagy lőszer találása esetén 91
Eljárás talált tárgyakkal 91
A közművek működésének biztosítása 91
Vakok és egyéb testi fogyatékosságban szenvedők támogatása 92
Állati tetemekkel és sérült állatokkal kapcsolatos intézkedések 92

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /97

ÁBTL -4.2. - 10 - 21 / 12/ 1965 /98